

Budsjettnemnda for jordbruket
16.04.2024

Utredning nr. 2

REFERANSEBRUKSBEREGNINGER 2024
Beregninger basert på driftsgranskingene

INNHold	Side
1 INNLEDNING	5
1.1 Bakgrunn og hensikt	5
1.2 Endringer tidligere år	5
1.3 Årets endringer	7
1.4 Hovedresultater	8
2 ÅRETS REFERANSEBRUKSBEREGNINGER	10
3 PRINSIPPER FOR REFERANSEBRUKSBEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTSGRANSKINGENE	13
3.1 Bygd på driftsgranskingene	13
3.2 Tilskuddsberegning	13
3.3 Registrert arbeid og kapital	13
3.4 Nærmere om avskrivningsprinsippets betydning	13
3.5 Nærmere om investeringstidspunktets betydning	14
3.6 Gjeldsandeler	16
3.7 Leid arbeid / arbeidsgiveravgift	16
4 FRA DRIFTSGRANSKINGSBRUK TIL REFERANSEBRUK	17
4.1 Generelt	17
4.2 Arbeidsforbruk	21
4.3 Normalisering av avlingsnivået for korn og potet	21
4.4 Avlingsnivået for øvrige vekster	23
4.5 Verdiendring på buskap og varelager	24
5 VOLUMFRAMREGNING PÅ REFERANSEBRUKENE	25
5.1 Beregningsmetode og forutsetninger	25
5.2 Skift i volumutviklingen	26
5.3 Resultat av volumframregningen på referansebrukene	27
6 PRISER PÅ ENKELTE POSTER PÅ REFERANSEBRUKENE	29

6.1	Korn	29
6.2	Poteter	29
6.3	Melkeprisen	29
6.4	Kjøtt	30
6.5	Ull	30
6.6	Annet	30
7	TILSKUDD	31
7.1	Pristilskudd	31
7.1.1	Grunntilskudd	31
7.1.2	Distriktstilskudd melk	31
7.1.3	Distriktstilskudd kjøtt og egg	32
7.1.4	Kvalitetstilskudd storfekjøtt	33
7.1.5	Tilskudd for lammeslakt og kjeslakt	33
7.2	Driftstilskudd per foretak	34
7.3	Tilskudd til små og mellomstore melkebruk	34
7.4	Tilskudd til husdyr	35
7.5	Tilskudd til avløsning	37
7.6	Tilskudd til avløsning ved sykdom m.m.	37
7.7	Areal - og kulturlandskapstilskudd	38
7.8	Tilskudd til dyr på beite	40
7.9	Bunnfradrag	40
8	FRAMREGNINGSGRUNNLAG	41
8.1	Oversikt	41
8.2	Årgangsindekser	44
8.3	Leid arbeid	44
8.4	Tilskudd	44
9	BEREGNINGSGRUNDLAG	45
9.1	Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	45
9.2	Årsresultat per familieårsverk og vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	68
9.3	Sammenligning av resultatene i referansebrukssystemet med resultatene fra totalkalkylens regnskaper for aktive jordbruksbedrifter	71

1 INNLEDNING

1.1 Bakgrunn og hensikt

Hensikten med referansebruksberegningene er blant annet å vise inntektsutviklingen og å beregne virkninger av endringer som følge av jordbruksoppkjørene. Beregningene er på bruksnivå for ulike produksjoner, bruksstørrelser og områder. Referansebruksberegningene er en del av grunnlagsmaterialet til jordbruksforhandlingene.

Antall referansebruk og utvalgsriterier har blitt endret opp gjennom årene blant annet etter ønsker fra forhandlingspartene om å ha et mest mulig relevant og formålstjenlig støtte-materiale. Referansebruksinndelingen er i tillegg også preget av hva som er mulig ut fra datagrunnlaget for beregningene, den årlige statusrapporten «Driftsgranskingar i jord- og skogbruk», jf. også kapitlene 3 og 4. Driftsgranskingene er et forvaltningsoppdrag som NIBIO er faglig ansvarlig for. Driftsgranskingsrapporten blir utarbeidet med utgangspunkt i skatteregnskapene til et representativt og tilfeldig utvalg av gårdbrukere fra hele landet. Budsjettnemnda og forhandlingspartene kan komme med innspill og ønsker om både utvalg og vektlegging av driftsformer i Driftsgranskingene.

Fra og med 2001 bygger beregningene på driftsgranskingene med registrerte tall. Materialet er først gruppert etter produksjoner. Deretter er det oppdelt etter distrikt og struktur. Referansebrukene er ikke direkte sammenlignbare med referansebruksberegninger gjort tidligere enn 2001. Sammenligning mellom referansebruksberegninger med ulikt utgivelsesår må også frarådes, først og fremst fordi det er utskifting av deltakerbruk bak referansebruk og dernest fordi det enkelte år er endret på utvalgsriteriene og nummerering for noen referansebruk.

Om bakgrunnen for omleggingen fra 2001 siterer vi fra St.meld.nr. 19 (1999-2000) «Om norsk landbruk og matproduksjon» der det står følgende:

«Referansebrukssystemet erstattet etter St.prp. nr. 8 (1992-93) det tidligere modellbrukssystemet. Referansebrukene gir grunnlag for å vurdere effektene av virkemiddelbruken innenfor jordbruket for ulike bruksgrupper, distrikter og produksjoner. Til tross for de forenklingene dette medførte, benyttes det i dag betydelige ressurser på å omarbeide deler av og supplere driftsgranskingsmaterialet. Det er også betydelig usikkerhet knyttet til normeringen av arbeid og kapital som skjer ved utarbeidelsen av referansebrukene i dag. For å forenkle systemet ytterligere og i større grad å analysere forskjeller i inntektene innenfor og mellom produksjoner og regioner, foreslås det at man nytter grupper av bruk i driftsgranskingsmaterialet mest mulig direkte uten normering av arbeid og kapital. En viktig forbedring med en slik omlegging vil være at man sikrer et større datatilfang bak tallmaterialet.»

Det er etter dette nyttet grupper av bruk i driftsgranskingsmaterialet mest mulig direkte, uten normering av arbeid eller kapital.

Det er grunn til å understreke at referansebrukene ikke representerer hele jordbruket. Mange jordbruksbedrifter kan ha en produksjon som er dekket av referansebruksberegningene, men de vil likevel ikke kjenne seg igjen i referansebruksberegningene fordi en selv for eksempel har et annet produksjonsomfang, et annet investeringsomfang eller et annet investeringsår enn det gjennomsnittet et referansebruk viser.

1.2 Endringer tidligere år

Budsjettnemnda gjorde i 2011 nærmere vurderinger av situasjonen for store melkeproduksjonsbruk som har investert i nyere tid. Referansebrukene 12, 13 og 14 ble gitt nye utvalgsriterier. Dette førte til at både referansebruk 13 og 14 fikk økt årskuttall i forhold til tidligere år

beregninger. I 2011 ble også samdrifter i driftsgranskingsmaterialet tatt inn som et nytt referansebruk nr. 28 «Samdrift melkeproduksjon».

Til beregningene i 2014 hadde Budsjettnemnda en gjennomgang av referansebrukene med korn med hensyn til representativitet og størrelse. Nemnda vurderte både ulike alternative utvalgsriterier for og eventuelle endringer i antallet av referansebrukene med korn. Datagrunnlaget (driftsgranskingsmaterialet) gir imidlertid begrensninger for hva som er mulig. Nemnda vedtok å beholde referansebrukene nr. 2 og 22 uendret, og å endre utvalgsriteriene for referansebruk nr. 23 til å omfatte de 20 største kornbrukene på Østlandet.

I kapittel 9 ble det i 2014 tatt inn en liten vurdering av tre referansebruk med kombinerte produksjoner, for å belyse hvilken betydning hver produksjonsgren har.

I 2017 ble referansebruk 28 «Samdrift melkeproduksjon» tatt ut. Årsaken var at det fra og med regnskapsåret 2015 (som var basisår i referansebruksberegningene i 2017) ikke lenger er særvirkemidler for samdrift i melkeproduksjon og at partene derfor heller ikke har behov for dette referansebruket under jordbruksforhandlingene. Foretak organisert som samdrift med melkeproduksjon og klassifisert som melkebruk i driftsgranskingsmaterialet, er ikke en del av de ordinære driftsgranskingsbrukene. Disse melkesamdriftene gikk tidligere derfor ikke inn i noen av de andre referansebrukene med melk og storfeslakt. Fra og med regnskapsåret 2015 (referansebruksberegningene i 2017) inngår melkesamdriftene nå i det datamaterialet som referansebruksberegningene bruker på lik linje med de ordinære driftsgranskingsbrukene med melk. Dette innebærer at de fleste referansebrukene med melk og storfeslakt fra og med beregningene i 2017 i ulik grad har fått økt antall årskyr og produksjonsomfang sammenlignet med foregående år.

På grunn av den store usikkerheten omkring koronapandemien våren 2020, vedtok Budsjettnemnda i 2020 å ikke legge fram referansebruksberegninger som en del av grunnlagsmaterialet til de forenklede jordbruksforhandlingene i 2020. Det ble derfor heller ikke utarbeidet noen Referansebruksberegninger 2020.

Budsjettnemnda tok i 2021 inn et nytt referansebruk med grønnsaker. Referansebruket ble plassert inn som nytt nummer 10 «Grønnsaker» med område «Landet». De etterfølgende referansebrukene beholdt samme rekkefølge, men med forskjøvet nummerering (til nye nr. 11-28), sammenlignet med beregningene i 2019.

Fra og med beregningene i 2022 endret Budsjettnemnda utvalgsriteriene til mange av referansebrukene. For referansebrukene med korn ble utvalget avgrenset til de $\frac{2}{3}$ største kornbrukene i driftsgranskingsmaterialet. For referansebrukene med sau ble det satt en minstegrense på 70 vinterføra sauer for deltakerbrukene som skal inngå i referansebruksberegningene. Disse to utvalgsavgrensingene innebar at kornarealet på referansebruk nr. 2 økte og at referansebruk nr. 3 fikk flere vinterføra sauer sammenlignet med tidligere års beregninger. For referansebrukene nr. 16-21 med melk ble utvalgsriteriet endret fra landsdeler til arealsoner. Tilsvarende endring ble gjort for referansebrukene nr. 24-25 med sau. For referansebruk nr. 22 med korn ble utvalgsriteriet endret fra kornbrukene med et kornareal mindre enn 400 dekar til et utvalg med de 25 minste kornbrukene. For referansebruk nr. 23 med korn ble utvalgsriteriet endret fra de 20 største til de 25 største kornbrukene.

Budsjettnemnda tok fra og med beregningene i 2022 inn fire nye referansebruk. Disse var referansebruk nr. 26 «Sau» med de 25 minste sauebrukene for område «Landet», referansebruk nr. 28 «Ammeku» for «grasområdene», referansebruk nr. 29 «Ammeku» for «kornområdene» og referansebruk nr. 30 «Ammeku» med de 25 største ammekubrukene for område «Landet».

Budsjettnemnda tok fra og med beregningene i 2022 ut det tidligere referansebruk nr. 25 med korn og korn/svin i «Trøndelag».

I beregningene i 2022 var dermed referansebruksinndelingen og rekkefølgen på referansebrukene uendret fram til og med nr. 18 sammenlignet med beregningene i 2021, men

flere av disse referansebrukene ble gitt nye utvalgs-kriterier. De resterende referansebrukene nr. 19-30 fikk enten ny nummerering og nye utvalgs-kriterier, eller var helt nye sammenlignet med beregningene i 2021.

For de referansebrukene som i beregningene i 2022 fikk nye utvalgs-kriterier etter arealsoner, ble de aktuelle arealsonene tatt inn i referansebruksnavnet og erstattet tidligere landsdel/område i navnet. Videre, for referansebrukene med utvalg etter størrelse og som tidligere hadde størrelseskriteriet i navnet, som for eksempel «de 25 minste brukene», ble dette utvalgs-kriteriet nå tatt ut av navnet.

1.3 Årets endringer

I årets beregninger er referansebruksinndelingen, utvalgs-kriteriene og rekkefølgen på referansebrukene uendret sammenlignet med beregningene i 2022 og 2023. Årets referansebruk er beskrevet i kapittel 2.

Årets referansebruksberegninger viser, som tidligere år, resultatene for beregnet vederlag til alt arbeid, både brukerfamilien og leid hjelp. Her er altså ikke utgiftene til leid arbeid trukket fra og vederlaget divideres på alt arbeid som er utført, også leid arbeid. 1. november 2023 fikk Budsjettnemnda et oppdrag fra avtalepartene om å utarbeide en modifisert totalkalkyle for det aktive jordbruket. I dette oppdraget skulle en bl.a. kostnadsføre innleid arbeidskraft og redusere arbeidsforbruket tilsvarende. Budsjettnemnda har fulgt dette opp gjennom Utredning 1B, en totalkalkyle for de aktive jordbruksbedriftene. I denne Utredning nr. 2 har en i kapittel 9.2 i tabellene 50 og 51 også beregnet årsresultatet per familieårsverk for den aktive brukerfamilien. Dette er sammenlignbart med resultatberegningen i Utredning 1B.

Årets beregninger er basert på regnskapsmateriale fra 2022. På samme måte som i fjorårets beregninger, er framregningen i melkeproduksjonen en utfordring også i årets beregninger. Forholdstallet for kumelk i kvoteordningen var 0,99 for 2022 og 2023 (forholdstallet var 0,95 fra 1. januar til 22. juni 2023). Forholdstallet ble satt opp til 1,02 fra 1. januar 2024 og ble 29. februar satt ytterligere opp til 1,04 for 2024. Kvotefyltingen var på 92,4 prosent i 2022, på 88,4 prosent i 2023 og er i Norsk melkeråvare sin landsprognose av mars 2024 forventet å bli på 87,4 prosent i 2024. Budsjettnemnda har også i år vurdert produksjonen kumelk til å være så spesielt påvirket av denne volumutviklingen at referansebrukene med melk i årets beregninger er behandlet forskjellig fra de øvrige referansebrukene. Basisåret (regnskapsåret) 2022 er beholdt uendret mens det er gjort justeringer i begge de to framregningsårene 2023 og 2024. Justeringene er omtalt i kapittel 5.2.

1.4 Hovedresultater

Tabellene 1 og 2 nedenfor viser det beregnede vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk inklusive beregnet utslag av jordbruksfradraget for de enkelte referansebrukene.

Årets referansebruksberegninger viser, som tidligere år, resultatene for beregnet vederlag til alt arbeid, både brukerfamilien og leid hjelp. Kostnadsposten «leid arbeid» er spesifisert under kostnader, men legges til igjen før utregning av resultatmålet «vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk». Ved vurdering av vederlaget er altså leid arbeid og arbeidsgiveravgift ikke behandlet etter samme prinsipp som i totalkalkylens regnskaper for aktive jordbruksbedrifter, «Utredning 1B/2024», der det skilles mellom leid arbeid og familiens arbeid ved beregning av et årsresultat for familieårsverket. Kostnaden til leid hjelp er der trukket fra i vederlaget og antall årsverk er beregnet med bare brukerfamiliens arbeidstimer.

I kapittel 9.2 er det tatt inn en sammenligning mellom hovedresultatene i tabellene 1 og 2, men eksklusive volumframregninger, og tilsvarende resultater beregnet etter prinsippene for årsresultatet i totalkalkylens regnskaper for aktive jordbruksbedrifter, «Utredning 1B/2024». Resultatene ellers i årets referansebruksberegninger gjelder for alt arbeid, både brukerfamilien og leid hjelp, slik som tidligere år.

Tabell 1. Vederlag til arbeid og egenkapital inklusive beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget, kroner per årsverk. Framregning inklusive volumframregninger fra regnskapsåret 2022

	Årsverk	2022	2023	2024
1 Melk. 32 årskyr, landet	2,120	492 700	460 200	618 600
2 Korn. 521 dekar korn, landet	0,491	728 100	552 600	695 800
3 Sau. 166 vinterfôra sauer, landet	1,286	310 000	412 900	499 600
4 Melkeproduksjon geit. 155 årsgeiter, landet	1,761	457 500	460 600	598 500
5 Svin/korn. 50 avlssvin + 379 dekar korn, landet	1,638	796 300	928 800	927 400
6 Egg/planteprod. 6295 høner + 298 dekar korn, landet	1,448	655 300	679 300	838 000
7 Potet/korn. 129 dekar poteter + 254 daa korn, landet	1,457	750 400	753 500	868 400
8 Ammeku. 30 ammekyr, landet	1,253	389 400	458 100	507 000
9 Frukt og bær. 47 dekar frukt og bær, landet	1,749	445 100	559 000	624 800
10 Grønnsaker. 150 daa grønnsaker + 268 daa korn, landet	3,210	509 200	480 600	557 000
11 Fjørfe kjøtt/planteprodukter. 130 100 fjørfe slakt, landet	1,006	936 700	1 102 200	1 267 700

Tabell 2. Vederlag til arbeid og egenkapital inklusive beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget, kroner per årsverk. Framregning inklusive volumframregninger fra regnskapsåret 2022

	Årsverk	2022	2023	2024
12 Økologisk melk. 29 årskyr, landet	1,891	574 300	576 700	762 900
13 Melk. 16 årskyr, landet	1,746	431 000	453 700	570 300
14 Melk. 53 årskyr, landet	2,553	579 200	503 100	689 000
15 Melk. 70 årskyr, landet	2,934	650 500	570 000	776 300
16 Melk. 42 årskyr, arealsone 1 og 3	2,035	663 000	603 700	784 900
17 Melk. 30 årskyr, arealsone 5A	2,035	470 700	442 000	594 900
18 Melk. 34 årskyr, arealsone 2	1,849	513 600	464 600	621 900
19 Melk. 30 årskyr, arealsone 5B	2,103	451 400	428 900	581 500
20 Melk. 44 årskyr, arealsone 4	2,374	478 500	402 200	565 200
21 Melk. 30 årskyr, arealsone 6 og 7	2,280	503 300	484 400	667 000
22 Korn. 329 dekar korn, Østlandet	0,322	864 100	709 900	860 300
23 Korn. 825 dekar korn, Østlandet	0,730	884 700	711 800	881 000
24 Sau. 158 vinterfôra sauer, arealsone 5A og 5B	1,276	286 600	389 100	470 200
25 Sau. 171 vinterfôra sauer, arealsone 6 og 7	1,400	314 800	410 300	507 400
26 Sau. 86 vinterfôra sauer, landet	1,054	115 500	197 000	248 100
27 Sau. 288 vinterfôra sauer, landet	1,737	419 800	503 500	620 100
28 Ammeku. 28 ammekyr, «grasområder» (5A, 5B, 6, 7)	1,323	406 500	471 900	517 500
29 Ammeku. 33 ammekyr, «kornområder» (1, 3, 4)	1,132	358 700	401 600	435 500
30 Ammeku. 44 ammekyr, landet	1,462	381 600	439 800	496 800

2 ÅRETS REFERANSEBRUKSBEREGNINGER

Beregningene omfatter 30 referansebruk presentert i de to tabellene 3 og 4 nedenfor.

I årets beregninger er referansebruksinndelingen og rekkefølgen på referansebrukene uendret sammenlignet med fjorårets beregninger.

Budsjettnemnda har valgt en gruppering i referansebruk med hovedinndeling etter produksjoner (tabell 3) og en videre inndeling etter geografi, struktur og driftsmåte av de tre driftsformene som har flest deltakerbruk i driftsgranskningene (tabell 4).

Tabell 3. Oversikt over referansebrukene. Produksjoner

Ref.bruk nr.	Produksjon og omfang	Region	Antall bruk i 2022
1	Melk. 32 årskyr	Landet	283
2	Korn. 521 dekar korn	Landet	73
3	Sau. 166 vinterføra sauer	Landet	109
4	Melkeproduksjon geit. 155 årsgeiter	Landet	17
5	Svin og korn. 50 avlssvin + 379 dekar korn	Landet	30
6	Egg og planteprodukter. 6295 høner + 298 dekar korn	Landet	18
7	Poteter og korn. 129 dekar poteter + 254 dekar korn	Landet	19
8	Ammeku. 30 ammekyr	Landet	69
9	Frukt og bær. 47 dekar frukt og bær	Landet	27
10	Grønnsaker. 150 dekar grønnsaker + 268 dekar korn	Landet	14
11	Fjørfekjøtt og planteprodukter. 130 100 fjørfe slakt	Landet	18

Tabell 4. Oversikt over referansebrukene. Region/arealsoner, struktur og driftsmåte

Ref.bruk nr.	Produksjon og omfang	Region/Arealsoner	Antall bruk i 2022
12	Økologisk melk. 29 årskyr	Landet	16
13	Melk. 16 årskyr	Landet	94
14	Melk. 53 årskyr	Landet	94
15	Melk. 70 årskyr	Landet	25
16	Melk. 42 årskyr	Arealsoner 1 og 3	24
17	Melk. 30 årskyr	Arealsoner 5A	76
18	Melk. 34 årskyr	Arealsoner 2	18
19	Melk. 30 årskyr	Arealsoner 5B	84
20	Melk. 44 årskyr	Arealsoner 4	21
21	Melk. 30 årskyr	Arealsoner 6 og 7	60
22	Korn. 329 dekar korn	Østlandet	25
23	Korn. 825 dekar korn	Østlandet	25
24	Sau. 158 vinterføra sauer	Arealsoner 5A og 5B	75
25	Sau. 171 vinterføra sauer	Arealsoner 6 og 7	18
26	Sau. 86 vinterføra sauer	Landet	25
27	Sau. 288 vinterføra sauer	Landet	25
28	Ammeku. 28 ammekyr	«Grasområder» (5A, 5B, 6 og 7)	40
29	Ammeku. 33 ammekyr	«Kornområder» (1, 3 og 4)	28
30	Ammeku. 44 ammekyr	Landet	25

Årets beregninger er basert på regnskapsmateriale fra 2022. Basisåret i beregningene er 2022, og disse tallene er som hovedregel regnet fram til 2023 etter registrert prisutvikling i

totalkalkylens registrerte regnskaper for tilsvarende poster. Framregningen til 2024 er tilsvarende basert på budsjetterte priser i totalkalkylens registrerte regnskaper. Alle mengder er holdt konstante i framregningsperioden og uttrykker dermed utviklingen for produsenter med uendret produksjonsomfang i framregningsperioden.

For å få flere viktige produksjoner representert, har en akseptert at enkelte referansebruk tas med selv om de bygger på relativt få driftsgranskingsbruk.

Ved inndelingen er det lagt mest vekt på produksjoner (tabell 3). Det kan være vanskelig å skille mellom effekter som skyldes geografi, effekter som skyldes struktur og effekter som skyldes driftsmåte (økologisk melk) når driftsgranskingsbrukene deles videre inn etter geografi, i størrelsesgrupper og etter driftsmåte. Samtidig er det slik at utslagene av tiltak på ulike driftsstørrelser er den effekten som forhandlingspartene selv enklest kan regne på ved hjelp av kalkyler. Ut fra dette er geografi prioritert framfor struktur ved den videre inndelingen av produksjoner (tabell 4).

Ut over de produksjonene som er nevnt i tabellene ovenfor, kan referansebrukene ha tilleggsproduksjoner med et relativt mindre omfang. Slike tilleggsproduksjoner kan iblant være en del av forklaringen på utslaget som framkommer på resultatmålet.

For framregningen er hvert referansebruk plassert i bestemte soner og regnet fram med satsendringene som gjelder den valgte geografiske soneplasseringen, jf. kapitlene 3.2 og 8.4. Tabellene under viser referansebrukenes soneplassering i årets beregninger.

Tabell 5. Oversikt over referansebrukenes soneplassering. Produksjoner

Ref.bruk nr.	Produksjon og omfang	Region	Areal sone	Kjøtt sone	Melk sone
1	Melk. 32 årskyr	Landet	5/5A	2	D
2	Korn. 521 dekar korn	Landet	1		
3	Sau. 166 vinterføra sauer	Landet	5/5A	2	
4	Melkeproduksjon geit. 155 årsgeiter	Landet	6	4	G
5	Svin og korn. 50 avlssvin + 379 dekar korn	Landet	1		
6	Egg og planteprodukter. 6295 høner + 298 dekar korn	Landet	1		
7	Poteter og korn. 129 dekar poteter + 254 dekar korn	Landet	1		
8	Ammeku. 30 ammekyr	Landet	5/5A	2	
9	Frukt og bær. 47 dekar frukt og bær	Landet	5/5B	2	
10	Grønnsaker. 150 dekar grønnsaker + 268 dekar korn	Landet	1	1	
11	Fjørfekjøtt og planteprodukter. 130 100 fjørfeslakt	Landet	1		

Tabell 6. Oversikt over referansebrukenes soneplassering. Region/arealsoner, struktur og driftsmåte

Ref.bruk nr.	Produksjon og omfang	Region/Arealsoner	AK sone	Kjøtt sone	Melk sone
12	Økologisk melk. 29 årskyr	Landet	5/5A	2	D
13	Melk. 16 årskyr	Landet	5/5A	2	D
14	Melk. 53 årskyr	Landet	5/5A	2	D
15	Melk. 70 årskyr	Landet	5/5A	2	D
16	Melk. 42 årskyr	Arealsoner 1 og 3	1	1	B
17	Melk. 30 årskyr	Arealsoner 5A	5/5A	2	C
18	Melk. 34 årskyr	Arealsoner 2	2	1	A
19	Melk. 30 årskyr	Arealsoner 5B	5/5B	2	D
20	Melk. 44 årskyr	Arealsoner 4	4	2	C
21	Melk. 30 årskyr	Arealsoner 6 og 7	6	4	G
22	Korn. 329 dekar korn	Østlandet	3		
23	Korn. 825 dekar korn	Østlandet	1		
24	Sau. 158 vinterfôra sauer	Arealsoner 5A og 5B	5/5B	2	
25	Sau. 171 vinterfôra sauer	Arealsoner 6 og 7	6	4	
26	Sau. 86 vinterfôra sauer	Landet	5/5A	2	
27	Sau. 288 vinterfôra sauer	Landet	5/5A	3	
28	Ammeku. 28 ammekyr	«Grasområder» (5A, 5B, 6 og 7)	5/5A	2	
29	Ammeku. 33 ammekyr	«Kornområder» (1, 3 og 4)	3	2	
30	Ammeku. 44 ammekyr	Landet	5/5A	2	

Et vedlegg med detaljerte beregninger for de enkelte referansebruk er ikke lagt ved i denne utredningen, men er å finne på internettadressen:

<https://www.nibio.no/tema/landbruksokonomi/grunnlagsmateriale-til-jordbruksforhandlingene?locationfilter=true>

3 PRINSIPPER FOR REFERANSEBRUKSBEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTSGRANSKINGENE

3.1 Bygd på driftsgranskingene

Hovedformålet med driftsgranskingene er å presentere årlige resultater og den mer langsiktige utviklingen for økonomien på gardsbruk der inntekten fra jordbruket har et vesentlig omfang. Undersøkelsen er gjort med grunnlag i skatteregnskap og tilleggsopplysninger om areal, avlinger og arbeidsinnsats. Skatteregnskapene er innhentet fra drøyt 900 jordbruksbedrifter som er spredt rundt i hele landet. Skatteregnskapene blir omarbeidet til driftsregnskap. Det er data fra driftsregnskapene som går inn i driftsgranskingene. Driftsgranskingene omfatter i hovedsak familiebruk med en arbeidsinnsats på ett årsverk eller mer.

Budsjettnemnda har lagt vekt på å benytte driftsgranskingsresultatene direkte så langt som mulig, men har likevel funnet det hensiktsmessig å jevne ut tilfeldige avlingsvariasjoner (normalisere) for kornavlinger og potetavlinger når arealet har et visst omfang (se avsnitt 4.3).

3.2 Tilskuddsberegning

Når vi regner gjennomsnittlige tilskudd for grupper av bruk i driftsgranskingene, vil ingen av driftsgranskingsbrukene som inngår, faktisk ha hatt disse gjennomsnittstilskuddene.

For framregningen er hvert referansebruk plassert til bestemte soner, og regnet fram med satsendringene som gjelder for den valgte geografiske soneplasseringen. Framregningen av tilskuddene i selve referansebruksberegningene baseres så på den samme absolutte endringen.

Framregningen av tilskuddene må reflektere de regnskapsresultatene en vil forvente å få i de to framregningsårene.

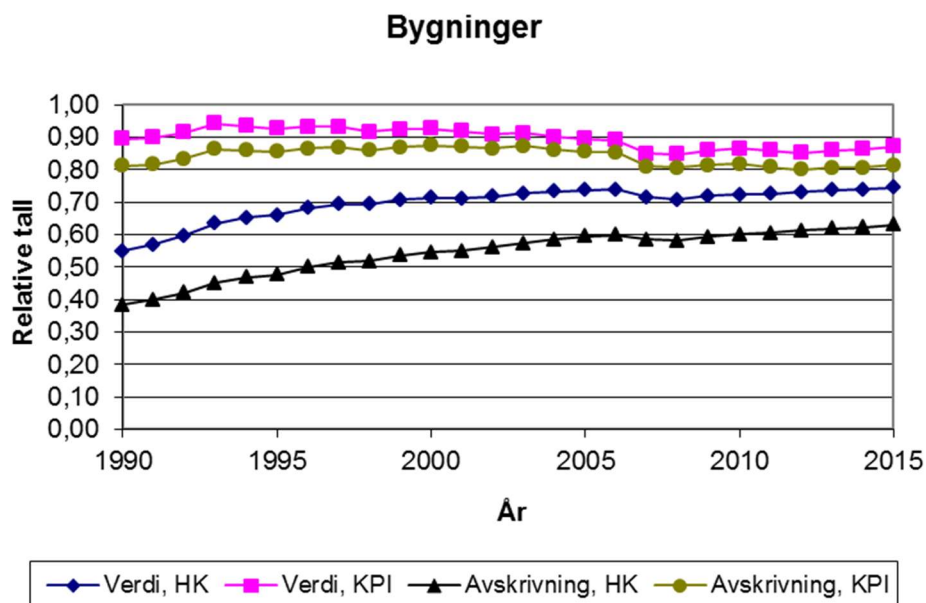
3.3 Registrert arbeid og kapital

Driftsgranskingene viser registrerte størrelser for arbeid og kapital.

I driftsgranskingene er kapitalen verdsatt og avskrivningene kalkulert ut fra prinsippet om historisk kostnad. Dette samsvarer med hovedprinsippet i norsk regnskapslovgivning og praksis, og brukes også i skatteregnskap og finansregnskap. Kostnaden på anskaffelsestidspunktet aktiveres i driftsregnskapet med registrerte nominelle kroner og utgjør avskrivningsgrunnlaget. Det betyr at balansen ikke justeres for endringene som ellers skjer i pengeverdiene over tid. Spesielt i perioder med høy inflasjon, og spesielt for eiendeler med lang levetid, vil en med historisk kost få relativt lave verdifastsettelse i balansen. I driftsgranskingene brukes det lineær avskrivning over den enkelte eiendels forventede levetid. Det regnes med en forventet levetid på 15 år for maskiner og biler, 20 år for grøfter og faste vanningsanlegg og 30 år for driftsbygninger.

3.4 Nærmere om avskrivningsprinsippets betydning

I figuren nedenfor er illustrert betydningen av tre vanlige verdsettingsprinsipper.

Figur 1 Avskrivninger og bokført verdi for bygninger etter historisk kost (HK) og KPI-justering sammenlignet med gjenanskaffelsesverdi

Det er forutsatt jevne investeringer. Gjenanskaffelsesverdi som er nasjonalregnskapets prinsipp, er satt til 1,00. Et alternativt prinsipp er å prisnivåjustere kapitalen med prisutviklingen (konsumprisindeksen, KPI). Det gir for bygninger verdier og avskrivninger på omtrent 90 prosent av det en ville fått med gjenanskaffelsesprinsippet. I skatteregnskap, driftsgranskingene og på referansebrukene verdsettes eiendeler til historiske kostnad. For bygninger som har lang levetid betyr historisk kost at regnskapsverdiene bare blir 60-75 prosent av gjenanskaffelsesverdien, mens avskrivningene kan bli halvparten av de to andre prinsippene. Utslagene blir forsterket om investeringene ikke er jevne, men gjennomgående er av eldre dato.

Valg av avskrivningsprinsipp har også betydning for hvordan kapitalen godtgjøres. På referansebrukene (som i skatteregnskapet) regner en med nominelle rentekostnader. Nominell lånerente benyttes nå også i total kalkylen, utredningene 1A og 1B.

3.5 Nærmere om investeringstidspunktets betydning

Når investeringen ikke er jevne, det er prisstigning og avskrivningene beregnes etter historisk investeringskostnad, har investeringstidspunktet stor betydning for tolkningen av regnskapsmessig resultat. Når det brukes lineære avskrivninger, som i Driftsgranskingene og Referansebrukene, kostnadsføres det samme beløpet hvert år i avskrivningsperioden. For bygninger avskrives investeringene med like beløp årlig i 30 år. På grunn av prisstigning vil referansebruk med stor forskjell i gjennomsnittlig investeringstidspunkt, kunne gi relativt store forskjeller i regnskapsførte avskrivninger for den samme bygningen. Denne forskjellen vil være større dersom avskrivninger føres etter saldoprinsippet.

Dette kan illustreres med et eksempel. En jordbruksbedrift bygde en driftsbygning med inventar til 5 mill. kroner i 2000. En annen bedrift bygde eksakt samme bygning ti år senere. I følge prisindeksen økte byggekostnaden med 47,7 prosent. Regnskapsført avskrivning (kostnad) i 2010 var nesten 80.000 kroner høyere for foretaket med den nyeste, men identiske, driftsbygningen hvis det ble ført lineær avskrivning. Dersom avskrivningen ble gjort etter saldoprinsippet, og veid gjennomsnittlig avskrivningssats for bygning og inventar er 6 prosent, ble forskjellen om lag 145.000 kroner.

Tabell 7. Illustrasjon av forskjell i regnskapsført avskrivning i 2010 for to identiske bygninger, bygd i henholdsvis 2000 og 2010. Kroner per foretak

	Bygd i 2000	Bygd i 2010	Differanse
Lineær avskrivning i 2010	166 700	246 200	-79 500
Saldoavskrivning i 2010	161 600	307 200	-145 600

Problemstillingen som er illustrert ovenfor, er generell for alle referansebrukene. Det betyr imidlertid mest i produksjoner der mange investeringer er gjort for forholdsvis lang tid tilbake. På referansebrukene kan dette illustreres for melkeproduksjon der materialet er stort nok til å inndele foretakene etter størrelse. Nedenfor er derfor noen melkeproduksjonsbruk med ulik størrelse sammenlignet.

Inndeling etter størrelse vil med stor sannsynlighet samtidig innebære en systematisk sortering av investeringstidspunkt. Referansebruk nr. 13 med 16 årskyr har trolig eldre driftsbygning enn referansebruk nr. 15 med 70 årskyr. For å sammenligne reelle forskjeller i enhetskostnader burde investeringstidspunktet vært likt. Det foreligger ikke data som viser gjennomsnittlig investeringstidspunkt for de ulike referansebrukene. Investeringstidspunktet har stor betydning for å vurdere kostnaden per årsku ved ulikt driftsomsfang. Ulike innslag av leasing, som gir stor skjevfordeling av regnskapsført kostnad ved kapitalutstyret over dets levetid, kan også bidra til variasjon.

Samtidig er det sannsynlig at bruk med hovedinvesteringen langt tilbake i tid, vil ha noe mindre rasjonelle driftsopplegg, slik at investeringstidspunktet også har betydning for registrert arbeidsforbruk. Tabell 8 viser vesentlig større fall i antall arbeidstimer per årsku enn i regnskapsførte kostnader. Investeringstidspunktets betydning for resultatmålet «vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk» er derfor mindre enn om regnskapsførte avskrivninger per årsku og timer per årsku vurderes hver for seg.

Tabell 8. Regnskapsførte kostnader, arbeidsforbruk og driftsresultat for noen referansebruk med melk med forskjellig driftsomsfang. Regnskapsåret 2022

	Referansebruksnummer			
	13	1	14	15
Antall årskyr	16	32	53	70
Sum avskrivninger, kroner	162 482	372 717	623 206	757 947
Sum kostnader, kroner	1 254 736	2 500 236	4 049 631	5 392 118
Sum arbeidstimer	3221	3912	4711	5414
Avskrivninger, kroner per årsku	10 092	11 504	11 781	10 828
Sum kostnader, kroner per årsku	77 934	77 168	76 553	77 030
Kostnader inkl. familiens arbeid og rentekrav på innsatt kapital, kroner per årsku	116 492	103 907	98 260	95 918
Sum arbeidstimer per årsku	200	121	89	77
Vederlag til arbeid og egenkapital, kroner	684 388	974 125	1 407 678	1 837 829
Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk, kroner	392 020	459 422	551 298	626 301

Flere undersøkelser viser fallende kostnader per bås plass med økende driftsomsfang. Avskrivninger per årsku i tabell 8 illustrerer forskjeller i investeringstidspunkt mellom referansebrukene.

Kostnader inkludert verdsetting av familiens arbeid til 210 kroner per time og verdsetting av innsatt kapital i jordbruket til 4 prosent rente, er også vist per årsku. Referansebruket med 16 årskyr har da en total kostnad per årsku som er om lag 21 prosent høyere enn referansebruket med 70 årskyr.

3.6 Gjeldsandeler

Jordbrukets andel av gjeldsrenter og kår er beregnet ut fra brukets totale kostnader til gjeldsrenter og kår, etter samme forhold som jordbrukets andel av brukets totale eiendeler. I totale eiendeler inngår eiendeler knyttet til andre næringer enn jordbruk og private eiendeler, som bolig, biler, bankinnskudd, aksjer og andre verdipapirer. En har da regnet eiendeler som gjennomsnittet av inngående balanse og utgående balanse i regnskapsåret. Det er driftsgranskingenes registrerte tall basert på historisk kost som er lagt til grunn både for eiendeler i jordbruket og for eiendeler totalt.

3.7 Leid arbeid / arbeidsgiveravgift

I referansebruksberegningene er sosiale avgifter (arbeidsgiveravgift) en del av posten «leid arbeid». Denne posten er spesifisert under kostnader, men legges til igjen før utregning av resultatmålet «vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk». Ved vurdering av vederlaget er altså leid arbeid og arbeidsgiveravgift ikke behandlet etter samme prinsipp som i totalkalkylens regnskaper for aktive jordbruksbedrifter, der det skilles mellom leid arbeid og familiens arbeid ved beregning av inntektsnivået.

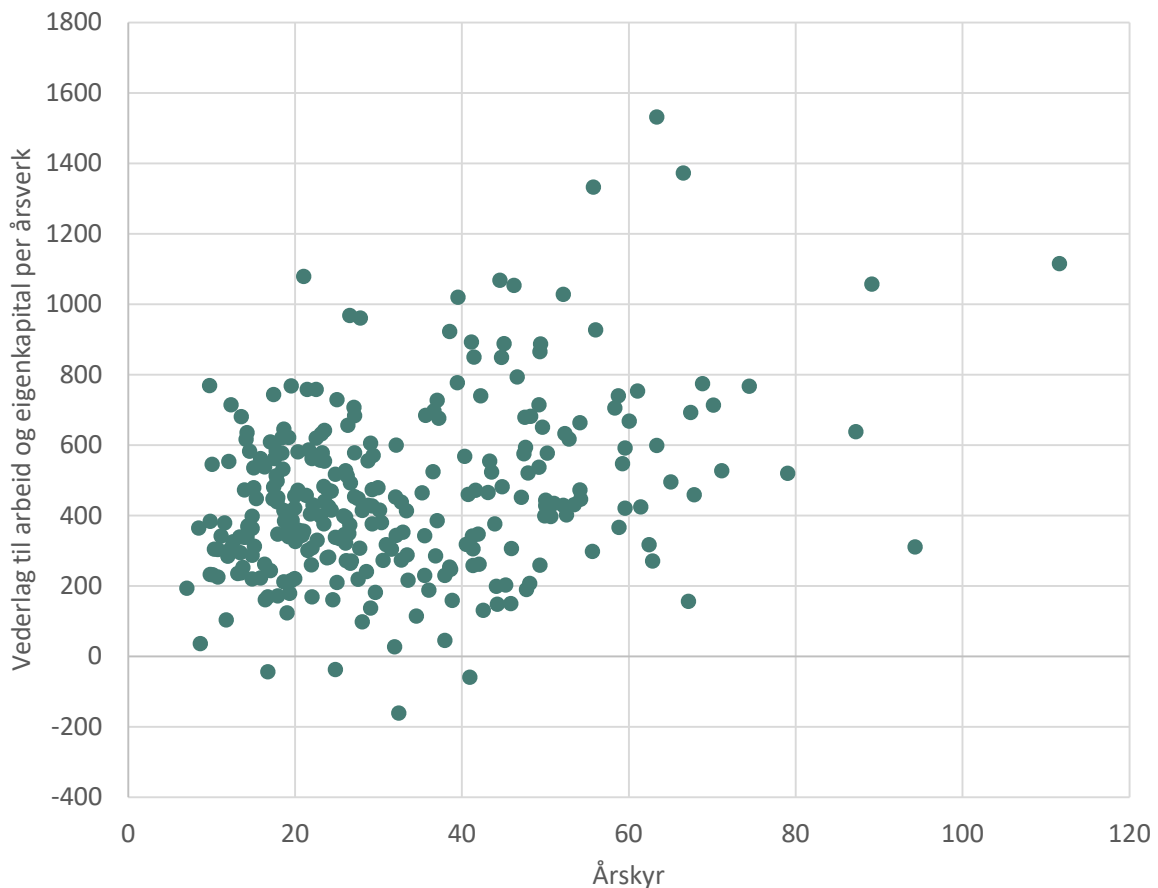
I tabellene 50 og 51 i kapittel 9.2 er det gjort en beregning etter samme prinsipper som i totalkalkylens regnskaper for aktive jordbruksbedrifter. Kostnaden til leid hjelp er da trukket fra i vederlagene og antall årsverk er beregnet med bare brukerfamiliens arbeidstimer. Tabellene viser dermed vederlag per årsverk for den aktive brukerfamilien og ikke for alt arbeid på bruket. Resultatene ellers i årets referansebruksberegninger gjelder for alt arbeid, både brukerfamilien og leid hjelp, slik som tidligere år.

4 FRA DRIFTSGRANSKINGSBRUK TIL REFERANSEBRUK

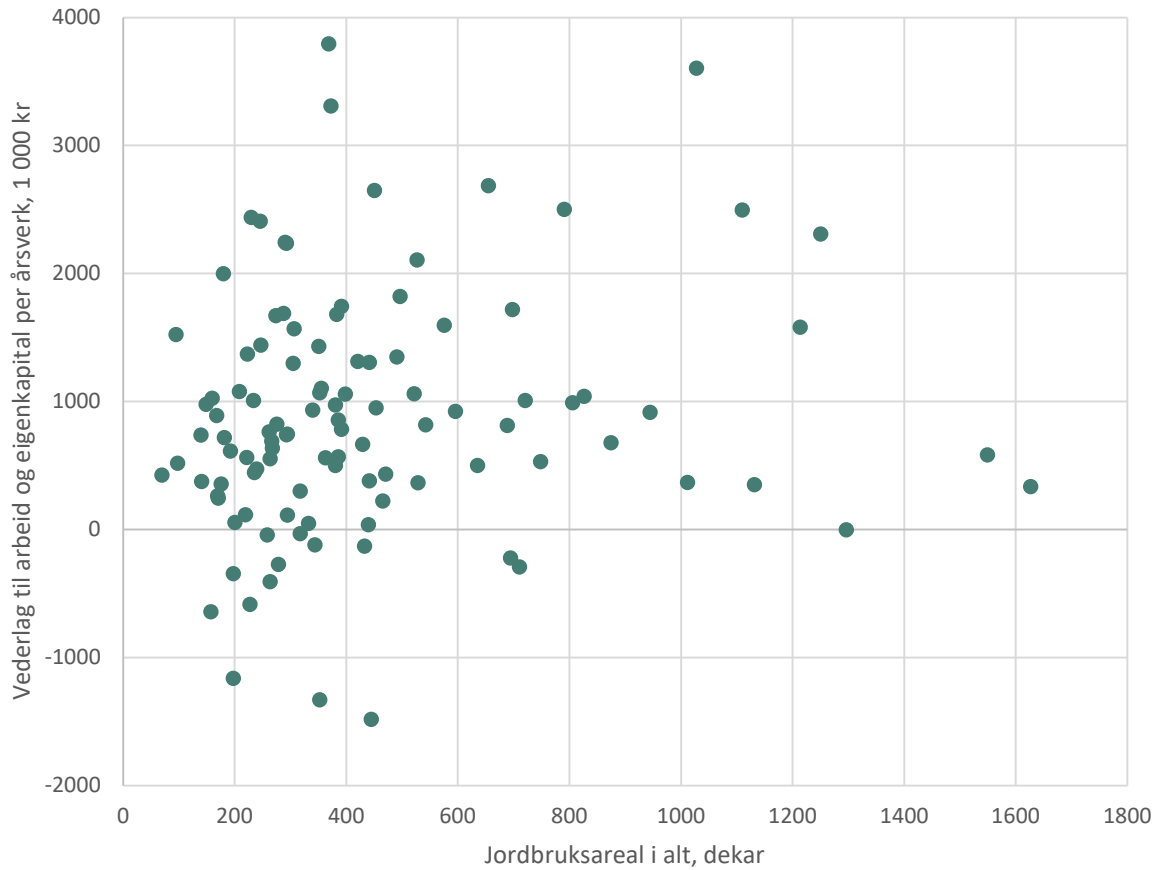
4.1 Generelt

Alle referansebrukene framkommer i utgangspunktet som uveide gjennomsnitt av de driftsgranskingsbrukene som er tatt med i det aktuelle referansebruket. Dette innebærer at det vil være variasjoner i oppnådd resultatmål innenfor de enkelte referansebrukene. Figurene nedenfor illustrerer denne variasjonen for de tre produksjonene melk m/storfeslakt, korn og sau i driftsgranskningene for regnskapsåret 2022, som er det regnskapsmaterialet årets referansebruksberegninger er basert på. Figurene illustrerer dermed variasjonen i oppnådd resultatmål for driftsgranskingsbrukene som i årets beregninger utgjør henholdsvis referansebruk nr. 1, nr. 2 og nr. 3.

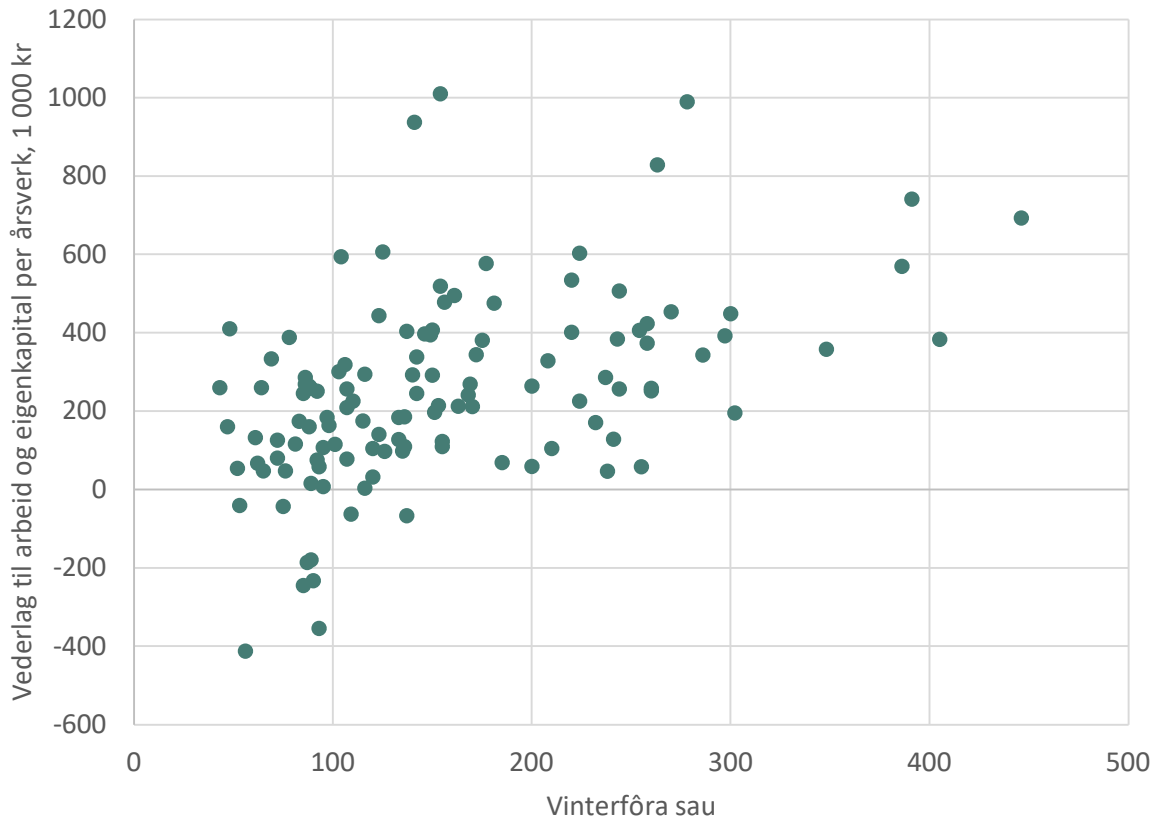
Figurene nedenfor er utarbeidet av NIBIO til presentasjoner av «Driftsgranskinger i jord- og skogbruk - Rekneskapsresultat 2022», publisert av NIBIO i 2024.

Figur 2 Vederlag til arbeid og egenkapital og antall årskyr for 283 driftsgranskingsbruk med driftsformen «produksjon av kumelk og storfeslakt» i «Driftsgranskinger i jord- og skogbruk - Rekneskapsresultat 2022», NIBIO 2024

Figur 3 Vederlag til arbeid og egenkapital og antall dekar jordbruksareal for 110 driftsgranskingsbruk med driftsformen «korndyrking» i «Driftsgranskingar i jord- og skogbruk - Rekneskapsresultat 2022», NIBIO 2024

Figur 4 Vederlag til arbeid og egenkapital og antall vinterfôra sauer for 120 driftsgranskingsbruk med driftsformen «sauehold» i «Driftsgranskinger i jord- og skogbruk - Rekneskapsresultat 2022», NIBIO 2024

For å illustrere spredning i resultatet for alle referansebrukene er det i tabell 9 og tabell 11 vist gjennomsnittlig vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for de driftsgranskingsbrukene som har lavere vederlag per årsverk enn medianen og de som har høyere vederlag per årsverk enn medianen for hvert referansebruk. Disse gjennomsnittene er regnet før avlingsnormalisering. Ved odde antall driftsgranskingsbruk bak referansebruket, er bruket med midterste resultat (medianen) utelatt ved beregningen av vederlaget for gruppen av bruk under og over medianen.

Gjennomsnittlig antall årsverk vil være forskjellig i de tre gruppene av driftsgranskingsbruk som utgjør laveste halvdel, høyeste halvdel og hele referansebruket. Vederlaget til arbeid og egenkapital per årsverk for «Gjennomsnitt» (hele gruppen av driftsgranskingsbruk) vil derfor ikke være gjennomsnittet av vederlaget per årsverk for referansebrukets to tilhørende grupper «Laveste halvdel» og «Høyeste halvdel» i tabellene.

Tabell 9. Vederlag til arbeid og egenkapital for gruppen av bruk med resultat under og over medianverdi. Regnskapsåret 2022 før normalisering av avlinger, kroner per årsverk.

		<i>Laveste halvdel</i>	<i>Gjennomsnitt</i>	<i>Høyeste halvdel</i>
1	<i>Melk. 32 årskyr. Landet, 283 bruk</i>	280 848	460 459	645 490
2	<i>Korn. 521 dekar korn. Landet, 73 bruk</i>	261 960	889 591	1 708 507
3	<i>Sau. 166 vinterføra sauer. Landet, 109 bruk</i>	100 492	271 161	430 588
4	<i>Melkeproduksjon geit. 155 årsgeiter. Landet, 17 bruk</i>	294 504	418 826	577 179
5	<i>Svin/korn. 50 avlssvin + 379 dekar korn. Landet, 30 bruk</i>	507 309	799 827	1 060 121
6	<i>Egg/planteprod. 6295 høner + 298 dekar korn. Landet, 18 bruk</i>	330 151	688 010	990 582
7	<i>Poteter/korn. 129 dekar poteter + 254 daa korn. Landet, 19 bruk</i>	402 582	790 165	1 172 027
8	<i>Ammeku. 30 ammekyr. Landet, 69 bruk</i>	107 490	341 906	632 336
9	<i>Frukt og bær. 47 dekar frukt og bær. Landet, 27 bruk</i>	268 981	410 439	562 886
10	<i>Grønnsaker. 150 daa grønnsaker+268 daa korn. Landet, 14 bruk</i>	384 038	504 784	743 669
11	<i>Fjørfekjøtt/planteprodukter. 130100 fjørfeslakt. Landet, 18 bruk</i>	236 854	968 218	1 622 851

Tabell 10. Vederlag til arbeid og egenkapital for gruppen av bruk med resultat under og over medianverdi. Regnskapsåret 2022 før normalisering av avlinger, kroner per årsverk.

	<i>Laveste halvdel</i>	<i>Gjennomsnitt</i>	<i>Høyeste halvdel</i>
12 Økologisk melk. 29 årskyr. Landet, 16 bruk	364 401	537 148	695 388
13 Melk. 16 årskyr. Landet, 94 bruk	266 204	391 978	535 755
14 Melk. 53 årskyr. Landet, 94 bruk	337 278	555 704	787 130
15 Melk. 70 årskyr. Landet, 25 bruk	406 831	628 688	848 804
16 Melk. 42 årskyr. Arealsoner 1 og 3, 24 bruk	413 604	647 328	897 288
17 Melk. 30 årskyr. Arealsoner 5A, 76 bruk	249 790	436 670	626 431
18 Melk. 34 årskyr. Arealsoner 2, 18 bruk	327 235	476 937	666 004
19 Melk. 30 årskyr. Arealsoner 5B, 84 bruk	277 681	417 529	549 030
20 Melk. 44 årskyr. Arealsoner 4, 21 bruk	267 286	453 773	642 370
21 Melk. 30 årskyr. Arealsoner 6 og 7, 60 bruk	277 137	472 809	686 569
22 Korn. 329 dekar korn. Østlandet, 25 bruk	537 735	1 087 606	1 832 908
23 Korn. 825 dekar korn. Østlandet, 25 bruk	566 355	1 125 109	1 988 825
24 Sau. 158 vinterfôra sauer. Arealsoner 5A og 5B, 75 bruk	94 636	249 672	389 881
25 Sau. 171 vinterfôra sauer. Arealsoner 6 og 7, 18 bruk	88 578	276 367	479 689
26 Sau. 86 vinterfôra sauer. Landet, 25 bruk	-79 276	84 162	221 779
27 Sau. 288 vinterfôra sauer. Landet, 25 bruk	233 766	379 899	539 238
28 Ammekyr. 28 ammekyr. «Grasområder» (5A, 5B, 6, 7), 40 bruk	159 667	361 382	584 274
29 Ammekyr. 33 ammekyr. «Kornområder» (1, 3 og 4), 28 bruk	39 669	323 065	727 153
30 Ammekyr. 44 ammekyr. Landet, 25 bruk	114 526	349 348	591 002

Referansebruksberegningene begrenser seg til jordbruksdelen av driftsgranskingene, det vil si at andre næringer og privatøkonomi ikke er behandlet.

Driftsgranskingene har, med unntak for arbeidstimer, ikke mengdeopplysninger på kostnadssiden. Oppsplittingen er på noen områder også mindre spesifisert enn på 1990-tallet, bl.a. ved at kraftfôr er samlet på én post.

4.2 Arbeidsforbruk

Antall årsverk på hvert referansebruk er beregnet ut fra uveide gjennomsnittlige registrerte arbeidsforbruk på de driftsgranskingsbrukene som inngår. Det regnes 1845 timer i et årsverk.

4.3 Normalisering av avlingsnivået for korn og potet

Avlingsnivået for korn og poteter slår mer direkte ut på inntekten enn det avlingsnivået for fôrvekstene vanligvis gjør. Korn og poteter vil også normalt være utsatt for større avlingsvariasjon fra år til år enn grovfôrvekstene. Kornavlingene på referansebrukene er normalisert ved å regne et rent aritmetisk gjennomsnitt over de 10 siste årene. Også potetavlingen på

referansebrukene 6 og 7 er normalisert ved å regne et rent aritmetisk gjennomsnitt over de 10 siste årene.

Potetavlingen på referansebruk 10 «Grønnsaker» er normalisert med forholdstallet beregnet for referansebruk 7 «Poteter og korn» fordi referansebruk 10, som var nytt i 2021, ikke har mange nok år med egne registrerte potetavlinger.

Tabell 11. Beregnet normalårsavling for poteter på referansebrukene 6, 7 og 10 i 2022. Kg/daa

Referansebruk	Region	2022
6	Landet	2 314
7	Landet	2 512
10	Landet	2 528 ¹

1) Beregnet med forholdstallet fra referansebruk nr. 7 på grunn av for få år med egne registrerte potetavlinger

I tabellen under er de beregnede normalårsavlingene for korn for 2022 stilt opp. Avlingene er ikke normalisert når arealet for det enkelte kornslag er mindre enn 5 dekar, og avlingene er bare normalisert for kornslagene bygg, havre og hvete. Enkelte referansebruk som har litt mer enn 5 dekar ett eller få år i 10-årsperioden 2012-2017 og 2019-2022, er ikke normalisert.

Kornavlingene på referansebruk 12 «Økologisk melk» er ikke normalisert. Dette referansebruket har delvis hatt svært lave beregnede avlingstall flere år i 10-årsperioden og i enkelte år mangler det salgsavling for kornarealer. Årsaken kan i begge tilfeller være at kornavling fra disse arealene er brukt til eget fôr. Det kan bli feil å normalisere opp eller ned solgt kornavling samtidig som referansebruket kan ha brukt en del av avlingen for å redusere kostnadene til innkjøpt fôr.

Kornavlingene på referansebruk 10 «Grønnsaker» (som var nytt i 2021) er normalisert med forholdstallene beregnet for referansebruk 2 «Korn», fordi referansebruket ikke har mange nok år med egne registrerte kornavlinger.

Kornavlingene på referansebruk 29 «Ammeku» for «kornområdene» og referansebruk 30 «Ammeku» (som begge var nye i 2022) er normalisert med forholdstallene beregnet for referansebruk 2 «Korn», fordi de to referansebrukene ikke har mange nok år med egne registrerte kornavlinger.

Tabell 12. Beregnet normalårsavling per daa for korn i 2022 på de enkelte referansebruk. Kg korn med 15 prosent vann

Ref. bruk	Bygg	Havre	Hvete
	2022	2022	2022
1	358		
2	444	445	498
5	405	416	490
6	433	397	498
7	515	455	530
8	412	325 ¹	
10	479 ²	495 ²	517 ²
11	483	404	510
14	355		328 ¹
15	481	474	
16	391	403	386
20	397		
22	456	445	462
23	479	457	519
29	282 ²	367 ²	
30	280 ²	308 ²	293 ²

1) Gjennomsnitt av 9 år

2) Beregnet med forholdstallet fra referansebruk nr. 2 på grunn av for få år med egne registrerte kornavlinger

4.4 Avlingsnivået for øvrige vekster

For øvrige vekster benyttes de registrerte avlingstallene i driftsgranskingene direkte.

Oljevekster, frukt og grønnsaker er vekster med stor avlingsvariasjon mellom år. Det er ikke registrert avling eller pris i driftsgranskingene, og det er dermed ikke noe grunnlag for å normalisere disse avlingene på referansebrukene.

For referansebruk 9 «Frukt og bær», der frukt utgjør en vesentlig del av produksjonsinntekten, betyr regnskapsårets avlingsnivå mye.

Det var et middels godt avlingsår for alle fruktslag i 2022. Etter et rekordår i 2021 var det venta en nedgang i avling. Arealet av plommer har gått ned siden 2019 og fortsatte nedgangen i 2022. Avlingene for plommer lå på 94 prosent av middelet for de siste ti årene. Epleavlingene var lavere enn i 2021, men lå likevel 10 prosent over middelet for siste tiåret. Arealet av epler er stigende og var det høyeste siden 2004. Pæreavlingene lå 55 prosent over middelet for siste tiåret. Arealet av pærer har vært stabilt de siste årene. Totalvolumet av pærer er økende på grunn av større avlinger per dekar enn tidligere. Det ble produsert rundt 490 tonn

pærer i 2022, mens middelet for siste tiåret har vært knapt 300 tonn. Avlingene av moreller var bra i 2022. Avlingsnivået lå 34 prosent høyere enn middelet for siste tiåret.

Framregningen av frukt og grønnsaker skjer på grunnlag av verdiposten for henholdsvis «Sum frukt» og «Sum hovedkulturene. Grønnsaker» i totalkalkylens regnskaper for aktive jordbruksbedrifter.

4.5 Verdiendring på buskap og varelager

Mengdeendringer på buskap og varelager føres i prinsippet som inntekt, men på grunn av at en holder alle mengder på referansebrukene konstant i framregningsperioden, får en ikke inn mengdeendringer i status. Eventuelle mengdeendringer i basisåret tas derfor ut som salg også i framregningsperioden med samme kvantum som i basisåret.

Det regnes ikke rente på varelager.

5 VOLUMFRAMREGNING PÅ REFERANSEBRUKENE

5.1 Beregningsmetode og forutsetninger

Resultater for referansebrukene er oppgitt for siste regnskapsår i Driftsgranskingene og to framregningsår. Nesten alle resultater er basert på regnskap fra 2022 med prisjusteringer for 2023 og 2024. Bruk i driftsgranskingene har imidlertid også volumutvikling, og for dette er det gjort separate beregninger som tidligere. Mens øvrige resultater er gitt med fast volum og endring i priser, har volumutviklingen faste priser fra 2022 og endring i volum. Siste regnskapsår er sentralt i beregningene, og det kalles her for «basisår».

I 2017 ble det gjort en gjennomgang av metoden for volumframregning. Prinsippene for beregningen av prisfast volumutvikling er likevel uendret. Endringene gjelder i første rekke inflatering til basisår av verdier regnet i løpende priser hentet fra Driftsgranskingene.

For verdier regnet til markedspriser er det benyttet 25 ulike prisindekser for denne inflateringen, og fra alle regnskaper er det plukket ut 25 beløp som inflateres med hver sin indeks. Denne inflateringen kan dermed gjennomføres uavhengig av driftsform. Prisindeksene som er brukt i denne inflateringen, er i år reviderte i forhold til tidligere. Det benyttes nå Fishers formel mot tidligere Laspeyres. Når det gjelder inntekter fra kornproduksjon forutsettes det som tidligere, at avlingene per dekar vokser i takt med NIBIOs beregninger for normalårsavlinger. Fra og med i år er det de siste normalårsavlingene som benyttes til dette. For i år vil det si normalårsavlingene for perioden fram til 2024. Tidligere ville en benyttet normalårsavlinger beregnet for perioden fram til 2022, men da blir ikke all tilgjengelig informasjon utnyttet.

Når det gjelder tilskudd forutsettes det at «faste priser» gjelder tilskuddssatser for basisåret. For pristilskudd forutsettes at relativ volumendring fra regnskapsår til basisår er den samme som for markedsinntektene. Dette gjør det mulig å inflatere pristilskudd ut fra summer av tilskudd og summer av markedsinntekter uten å kjenne satsene.

For direkte tilskudd er heller ikke satsene kjent, men tilskuddssummen er kjent og antall enheter som kvalifiserer for tilskudd er tilnærmet kjent (aktivitetsnivå). Med dette grunnlaget estimeres en modell hvor tilskuddssommene i basisåret forklares av antall enheter og et konstantledd som varierer mellom soner og regioner. Denne modellen gir tilnærmede satser per enhet i basisåret. I sin tur er det da mulig å regne ut tilskudd for regnskapsår regnet i basisårets satser, i det minste på en tilnærmet måte. Det er tatt hensyn til at driftsgranskingene fører direkte tilskudd som inntekt i utbetalingsåret. Grunnlaget for utbetaling finnes derfor i data fra foregående år. Også tidligere ble det gjort beregninger over volumutvikling av direkte tilskudd, men vesentlig mer summarisk.

Det siste bidraget for å kunne finne volumutviklingen for vederlag til arbeid og egenkapital, kommer fra kapitalkostnader, det vil si avskrivninger og renter på lånt kapital. Disse postene ble før 2017 ikke tatt med i volumframregningen, men det er rimelig å vente at kapitalmengden vil kunne øke når brukene øker i størrelse uten tilsvarende økning av arbeidsforbruket. Avskrivningene er regnet fram til basisåret ved hjelp av prisindekser, og gjeldsrenter er regnet fram ved hjelp av nominelle rentesatser. Med denne enkle tilnærmede beregningen kan en i det minste finne konsekvenser av økt mengde realkapital og gjeld.

Beregningene av alle delposter av vederlaget til arbeid og egenkapital regnet i basisårets priser, gir i sin tur grunnlag for å beregne volumutviklingen. Dette er gjort for de driftsformer der en har tilstrekkelig mange observasjoner til å gi pålitelige tall, og også for alle andre driftsformer sett under ett. I 2022 ble kravet om at alle bruk som ligger bak beregningen skal ha hatt samme driftsform i siste åtte år, fjernet. Nå er det tilstrekkelig at brukene har hatt samme driftsform som i basisåret, i til sammen tre foregående år. Eventuelle observasjonsår med andre driftsformer benyttes ikke. Konstantledd som er spesifikke for hvert bruk, sørger for at dette ikke går utover stabiliteten av resultatene. Med dette grepet er det ikke nødvendig å begrense

periodelengden til åtte år. En kan bruke tolv år som for normalårsavlingene. Til sammen gir dette et bedre beregningsgrunnlag og litt sikrere resultater fordi både antall observasjoner per år og antall år er økt.

I tabellen nedenfor er vist antall observasjoner i perioden som utgjør grunnlaget for beregningene for de seks driftsformene en har gjort beregningene for. Antall bruk varierer nå, som nevnt, mellom år.

Tabell 13. Antall observasjoner i perioden

Driftsform	Referansebruk	Antall observasjoner
Melk og storfeslakt	1	4982
Korn	2	1738
Sau	3	1595
Korn/gris	5	530
Ammeku	8	1207
Øvrige produksjoner/kombinasjoner	4, 6, 7, 9, 10, 11	4121

Volumframregningene fra regnskapsåret 2022 er i utgangspunktet gjort for referansebruk 1 (melk), 2 (korn), 3 (sau), 5 (korn/gris), 8 (ammeku) og øvrige produksjoner og kombinasjoner. Beregningsresultatene for disse referansebrukene er så brukt forholdsvis, etter vederlag per årsverk, for de andre referansebrukene med tilsvarende produksjon. Referansebrukene 12–21 regnes forholdsvis ut fra volumframregningene for melk (nr. 1). Referansebrukene 22 og 23 regnes ut fra volumframregningene for korn (nr. 2). Referansebrukene 24–27 regnes ut fra volumframregningene for sau (nr. 3). Referansebruk 28–30 regnes ut fra volumframregningene for ammeku (nr. 8).

5.2 Skift i volumutviklingen

Det kan være et problem at den beskrevne metoden forholdsvis sent fanger opp endringer i volumutviklingen. Å regne trend for en registrert volumutvikling på brukene i perioden 2011-2022 kan gi et dårlig bilde av volumutviklingen i perioden 2022-2024, dersom en får et skifte i produksjonsteknikk eller produksjonstilpasning som gir et brudd i en trend en har hatt noen år.

På samme måte som i fjorårets beregninger, er trendframregningen i melkeproduksjonen en utfordring også i årets beregninger. Forholdstallet for kumelk i kvoteordningen var 0,99 for 2022 og 2023 (forholdstallet var 0,95 fra 1. januar til 22. juni 2023). Forholdstallet ble satt opp til 1,02 fra 1. januar 2024 og ble 29. februar satt ytterligere opp til 1,04 for 2024. Kvotefyllingen var på 92,4 prosent i 2022, på 88,4 prosent i 2023 og er i Norsk melkeråvare sin landsprognose av mars 2024 forventet å bli på 87,4 prosent i 2024. Budsjettnemnda har også i år vurdert produksjonen kumelk til å være så spesielt påvirket av denne volumutviklingen at referansebrukene med melk i årets beregninger er behandlet forskjellig fra de øvrige referansebrukene. Basisåret (regnskapsåret) 2022 er beholdt uendret mens det er gjort justeringer i begge de to framregningsårene 2023 og 2024. Justeringsfaktorene er beregnet på grunnlag av endringen av forholdstallet og endringen i kvotefyllingen fra basisåret 2022 til 2023 og 2024. Fra 2022 til 2023 er det i beregningene brukt en justeringsfaktor på 0,957. Fra 2022 til 2024 er den tilsvarende justeringsfaktoren 0,994. Fra 2023 til 2024 blir justeringsfaktoren da 1,039. Justeringsfaktorene er lagt inn for mengden omsatt melk på inntektsposten «Storfe, melk» og i framregningen av pristilskuddspostene «Distriktstilskudd melk, ku» og det nye «Grunntilskudd melk, ku» innført for økologisk melk fra og med 2024. På kostnadssiden er det lagt inn tilsvarende justeringer av de to variable kostnadspostene «Kraftfôr» og «Annet innkjøpt

fôr» i de to framregningsårene 2023 og 2024. De ulike framregningssatsene er vist tabell 33 i kapittel 8.1.

Det er ikke spesielle andre skift en har tatt hensyn til i årets beregninger.

5.3 Resultat av volumframregningen på referansebrukene

I tabellen nedenfor er resultater for volumframregningene for referansebruk 1, 2, 3, 5, 8 og samlet for øvrige (4, 6, 7, 9, 10 og 11) vist. Utslaget per årsverk per år er vist i kolonnen lengst til høyre.

Tabell 14. Volumendringer, i 2022-priser og 1845 timer per årsverk

		Trend (årlig endring, 2022-priser)							Per årsverk		
		Plante- prod. kr/bruk	Husdyr- prod. kr/bruk	Direkte tilskudd kr/bruk	Kostnader eks. kapital kr/bruk	Avskriv ninger kr/bruk	Gjelds- renter kr/bruk	Arbeids- forbruk timer/bruk	Inntekter minus kostnader kr/bruk	Med effekt av endret arbeidsforbr. kr/årsverk	
Melk og											
storfeslakt	1	2 800	56 300	19 300	39 500	14 800	4 700		13	19 400	7 600
Korn	2	15 300	100	3 600	800	1 800	-200		5	16 600	30 200
Sau	3	1 100	5 900	8 400	-3 500	3 100	-1 200		-17	17 000	15 300
Korn/svin	5	16 500	72 100	5 200	19 100	2 500	-2 200		1	74 400	45 100
Ammeku	8	3 400	25 500	17 300	13 300	8 800	1 100		13	23 000	16 300
Øvrige		6 100	72 400	13 800	36 600	13 900	2 400		-3	39 400	40 600

I de to tabellene nedenfor er vist utslag av volumframregningene på vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for de enkelte referansebruk. Tallene er regnet om i henholdsvis 2023-priser og 2024-priser.

Tabell 15. Utslag av volumframregninger fra regnskapsåret 2022 på vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for de enkelte referansebruk. Kroner per årsverk

			2023	2024
1	Melk. 32 årskyr	Landet	5 800	17 100
2	Korn. 521 dekar korn	Landet	31 000	66 700
3	Sau. 166 vinterfôra sauer	Landet	18 200	37 000
4	Melkeproduksjon geit. 155 årsgeiter	Landet	21 600	45 600
5	Svin og korn. 50 avlssvin + 379 dekar korn	Landet	50 100	99 100
6	Egg og planteprodukter. 6295 høner + 298 dekar korn	Landet	29 200	62 500
7	Poteter og korn. 129 dekar poteter + 254 dekar korn	Landet	28 300	54 300
8	Ammeku. 30 ammekyr	Landet	18 100	38 500
9	Frukt og bær. 47 dekar frukt og bær	Landet	25 200	47 000
10	Grønnsaker. 150 dekar grønnsaker + 268 dekar korn	Landet	12 900	25 200
11	Fjørfekjøtt og planteprodukter. 130 100 fjørfeslakt	Landet	42 700	87 000

Tabell 16. Utslag av volumframregninger fra regnskapsåret 2022 på vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for de enkelte referansebruk. Kroner per årsverk

		2023	2024	
12	Økologisk melk. 29 årskyr	Landet	6 700	20 000
13	Melk. 16 årskyr	Landet	4 900	14 600
14	Melk. 53 årskyr	Landet	6 900	20 500
15	Melk. 70 årskyr	Landet	7 800	23 300
16	Melk. 42 årskyr	Arealsoner 1 og 3	7 900	23 400
17	Melk. 30 årskyr	Arealsoner 5A	5 500	16 300
18	Melk. 34 årskyr	Arealsoner 2	6 000	17 800
19	Melk. 30 årskyr	Arealsoner 5B	5 200	15 600
20	Melk. 44 årskyr	Arealsoner 4	5 600	16 700
21	Melk. 30 årskyr	Arealsoner 6 og 7	5 900	17 600
22	Korn. 329 dekar korn	Østlandet	35 500	76 500
23	Korn. 825 dekar korn	Østlandet	39 500	85 100
24	Sau. 158 vinterfôra sauer	Arealsoner 5A og 5B	16 800	34 100
25	Sau. 171 vinterfôra sauer	Arealsoner 6 og 7	18 600	37 700
26	Sau. 86 vinterfôra sauer	Landet	5 700	11 500
27	Sau. 288 vinterfôra sauer	Landet	25 600	51 800
28	Ammeku. 28 ammekyr	«Grasområder» (5A, 5B, 6 og 7)	19 000	40 400
29	Ammeku. 33 ammekyr	«Kornområder» (1, 3 og 4)	16 500	35 100
30	Ammeku. 44 ammekyr	Landet	18 100	38 400

Beregningsresultatet for referansebruk 2 er brukt forholdsvis, etter vederlag per årsverk, for referansebruk 22 og 23. Årsaken til sterkere positiv volumframregning per årsverk for referansebruk 23 sammenlignet med 22 er at vederlaget for disse to uten inntektsverdi av jordbruksfradraget er henholdsvis 814 600 kroner per årsverk og 732 100 kroner per årsverk.

6 PRISER PÅ ENKELTE POSTER PÅ REFERANSEBRUKENE

6.1 Korn

Registrert oppnådd pris på det enkelte referansebruk ligger til grunn.

Prisene for korn og oljefrø til modning regnes fram med de absolutte prisendringene i totalkalkylens regnskaper for aktive jordbruksbedrifter. I enkelte år blir det gjennomført pristrekk for korn på grunn av overproduksjon. Å regne fram på grunnlag av totalkalkylens registrerte regnskaper vil kunne gi feil inntektsutvikling på referansebrukene når kornavlingene samtidig skal normaliseres.

Korn- og oljefrøprisene i det normaliserte regnskapsåret 2022 er lik den beregnede budsjettprisen for 2023 før avtale. Denne er igjen lik avtalt basispris for kornåret 2022/2023. Eventuelle pristrekk for overproduksjon blir holdt utenfor. På samme måte blir korn- og oljefrøprisene i det normaliserte foreløpige regnskapsåret 2023 lik budsjettprisen for 2024 før avtale. For det normaliserte budsjettåret 2024 blir det i forhandlingsmaterialet brukt like korn- og oljefrøpriser som i det normaliserte foreløpige regnskapsåret 2023.

6.2 Poteter

Det er brukt registrert pris for poteter i regnskapsåret på alle referansebrukene. Potetprisen er regnet fram med den absolutte prisendringen for «Sum poteter» i totalkalkylens regnskaper for aktive jordbruksbedrifter.

Det er grunn til å tro at de oppnådde prisene det enkelte år i en viss grad vil variere med totalavlingen for landet. Totalavlingen er videre et produkt av både areal og avlingsnivå. Potetprisene her i landet kan også delvis være avhengig av potethøsten i andre land i det enkelte år. Det er derfor ikke opplagt at en potetpris regnet fram på grunnlag av oppnådde priser tidligere år, vil gi en riktig normalpris for regnskapsåret. En vurdering i 2001 av ulike sammenhenger der priser, avlingsnivå og totalavlinger for poteter fra driftsgranskingene, totalkalkylens registrerte regnskaper og totalkalkylens regnskaper for aktive jordbruksbedrifter ble satt opp, viste ingen entydige sammenhenger mellom priser og avlingstall eller totalproduksjon. Prisnivået i driftsgranskingene viste relativt godt samsvar med prisnivået for posten «Sum poteter» i totalkalkylens registrerte regnskaper og totalkalkylens regnskaper for aktive jordbruksbedrifter.

6.3 Melkeprisen

Melkeprisen i 2022 framkommer som gjennomsnittlige registrerte priser på de driftsgranskingene som inngår i referansebruket. Prisene er uten pristilskudd, dvs. at grunntilskudd og distriktstilskudd er skilt ut.

Framregningen fra 2022 blir gjort på grunnlag av utviklingen i melkeprisen i totalkalkylens regnskaper for aktive jordbruksbedrifter.

Pristillegget til produsent for økologisk produsert melk ble redusert med 10 øre per liter fra 1. januar 2024. Pristillegget var 85 øre per liter i hele 2022 og 2023.

6.4 Kjøtt

For kjøtt regner en med de samme endringer i prisene i absolutte tall som beregnet i totalalkylens registrerte regnskaper. I årets referansebruksberegninger er det gjort unntak for referansebruk nr. 12 i framregningsåret 2023 fordi leveringsbetingelsene for økologisk storfe ble endret fra 2022 til 2023. Et økologisk pristillegg (innmeldingstillegg) på 50 øre per kg for økologisk storfe ble fjernet fra 1. januar 2023. Prisene i driftsgranskningene er eksklusive grunntilskudd og distriktstilskudd.

Livdyrprisene regnes fram med samme prosentvise endring som i kjøttprisen for vedkommende dyreslag (voksne dyr).

6.5 Ull

En regner med samme endringer i ullprisen på referansebrukene som i totalalkylens registrerte regnskaper.

6.6 Annet

På samme måte som i totalalkylen, er det i framregningen brukt KPI fra SSB på 5,5 prosent fra 2022 til 2023 og et anslag for KPI fra SSB på 4,0 prosent fra 2023 til 2024. I relative tall blir dette:

$$2022 = 100,0 \quad 2023 = 105,5 \quad 2024 = 109,8$$

For referansebruk nr. 11 med fjørfekjøtt brukes det mye gass til oppvarming. Dette er i hovedsak ført på kostnadsposten «Andre forbruksartikler» som normalt regnes fram med konsumprisindeksen. I årets beregning er 50 prosent av denne kostnadsposten på referansebruk nr. 11 regnet fram med prisutviklingen for «Gass i veksthus».

7 TILSKUDD

Alle utbetalte produksjonstilskudd, pristilskudd og refusjonsbeløp inngår med faktisk registrerte regnskapstall på referansebrukene i basisåret. Utviklingen i vedtatte eller eventuelt utbetalte tilskudds- og refusjonssatser blir brukt for å regne fram de tilsvarende ordningene på referansebrukene til framregningsårene. Nedenfor er det tatt med en kort kommentar og satser for de viktigste av ordningene som inngår i referansebruksberegningene.

7.1 Pristilskudd

7.1.1 Grunntilskudd

I beregningene har en lagt til grunn de vedtatte satsendringene for grunntilskudd kjøtt. De vedtatte gjennomsnittlige satsene er vist i tabellen nedenfor. For geitemelk utbetales vedtatte satser vist i tabellen. Ved jordbruksoppkjøret i 2023 ble det innført et grunntilskudd for økologisk melk på 40 øre per liter fra 1. januar 2024.

Tabell 17. Satser for grunntilskudd melk og kjøtt. Øre per liter og øre per kg

	2022	2023	2024
Geitemelk	346,00	346,00	346,00
Økologisk melk			40,00
Sauerkjøtt	381,00	381,00	381,00
Geitekjøtt	515,00	515,00	515,00

7.1.2 Distriktstilskudd melk

Distriktstilskudd for melk varierer med referansebrukenes geografiske plassering. Satsene er som vist i tabellen nedenfor.

Tabell 18. Satser for distriktstilskudd. Øre per liter

Sone	2022	2023	2024
A ¹	0	0	0
B	12	15	25
C	37	38	58
D	57	60	85
E	64	67	97
F	73	76	111
G	101	107	162
H	122	128	213
I	180	186	241
J	189	195	250

1) Omfatter landet utenom sonene B-J

7.1.3 Distriktstilskudd kjøtt og egg

Satsene er vist i tabellene nedenfor.

Tabell 19. Satser for distriktstilskudd kjøtt av storfe og geit. Øre per kg

Sone	2022	2023	2024
1	0	0	0
2	525	525	525
3	805	805	805
4	1 180	1 280	1 580
5	1 240	1 340	1 640

Tabell 20. Satser for distriktstilskudd kjøtt av sau. Øre per kg

Sone	2022	2023	2024
1	0	0	0
2	525	525	525
3	805	805	805
4	1 390	1 490	1 790
5	1 440	1 540	1 840

Tabell 21. Satser for distriktstilskudd kjøtt av gris. Øre per kg

Sone	2022	2023	2024
1	0	0	0
2	0	0	0
3	0	0	0
4 (unntatt sone 4 i Troms)	510	560	605
4 i Troms	600	650	695
5	600	650	695
Agder, Vestland, Møre og Romsdal	110	110	110

Det blir dessuten gitt distriktstilskudd for egg i Nord-Norge, Trøndelag og på Vestlandet med unntak av Rogaland. Ved jordbruksoppkjøret i 2015 ble satsene for Vestlandet og Nord-Norge beholdt uendret på henholdsvis 45 øre og 120 øre per kg mens distriktstilskudd til egg i Trøndelag ble avviklet. Ved jordbruksoppkjøret i 2016 ble satsen for Vestlandet redusert med 20 øre til 25 øre per kg og satsen for Nord-Norge redusert med 45 øre til 75 øre per kg. Ved jordbruksoppkjørene i 2017-2021 er begge satsene beholdt uendret. Ved jordbruksoppkjøret i 2022 ble satsen for Vestlandet økt med 13 øre til 38 øre per kg og satsen for Nord-Norge økt med 50 øre til 125 øre per kg. Ved jordbruksoppkjøret i 2023 ble begge satsene økt med 10 øre, til 48 øre per kg for Vestlandet og 135 øre per kg for Nord-Norge. Satsen er lik i alle soner innenfor det enkelte distrikt.

7.1.4 Kvalitetstilskudd storfekjøtt

Ved jordbruksoppjøret i 2013 ble det etablert et nytt kvalitetstilskudd for alt storfeslakt med kvalitet O og bedre, med unntak av slaktekategorien «Ku». Det nye tilskuddet blir utbetalt til produsent via slakteriene for slakt levert fra og med januar 2014. Ved jordbruksoppjøret i 2016 ble tilskuddssatsen for kvalitet O redusert med 1,0 krone per kg samtidig som satsen for kvalitet O+ og bedre ble økt med 3,0 kroner per kg. Ved jordbruksoppjøret i 2017 ble tilskuddssatsen for kvalitet O redusert med 50 øre per kg og satsen for kvalitet O+ og bedre ble økt med 50 øre per kg. Samtidig ble det, i tillegg til gjeldende krav om kvalitetsklasse for kjøttfylde, innført et kvalitetskrav om fettklasse 4– eller lavere for slakt levert fra og med 1. januar 2018. Ved jordbruksoppjøret i 2018 ble tilskuddssatsene beholdt uendret samtidig som slaktekategorien «Okse» ble fjernet fra tilskuddsgrunnlaget av hensyn til WTO-forpliktelsene for utforming av blå støtte. Ved jordbruksoppjørene i 2019-2021 ble satsene beholdt uendret. Ved jordbruksoppjøret i 2022 ble begge tilskuddssatsene økt med 3,0 kroner per kg.

Tabell 22. Sats for kvalitetstilskudd storfekjøtt. Kroner per kg

	2022	2023	2024
Storfeslakt ¹ , kvalitet O+ og bedre og fettgruppe 4- eller lavere	7,50	10,50	10,50
Storfeslakt ¹ , kvalitet O og fettgruppe 4- eller lavere	2,50	5,50	5,50

1) Med unntak av slaktekategoriene «Okse» og «Ku» utenom «Ung ku»

7.1.5 Tilskudd for lammeslakt og kjeslakt

Tilskudd for lammeslakt ble etablert for slakt av kvalitet O eller bedre. Tilskuddet ble tidligere utbetalt som et produksjonstilskudd etter søknad, med grunnlag i antall dyr solgt til slakteri foregående år. Ved jordbruksoppjøret i 2015 ble tilskudd til lammeslakt endret fra å være et produksjonstilskudd til å bli utbetalt til produsent med slakteoppjøret via godkjent slakteri. I omleggingsåret 2016 ble lammeslakttilskuddet utbetalt med halv sats som et produksjonstilskudd med grunnlag i antall lam levert til slakt i kalenderåret 2015, og halv sats via slakteri til produsent for lam levert til slakt i kalenderåret 2016. I 2017 ble hele tilskuddssatsen utbetalt til produsent med slakteoppjøret via godkjent slakteri. Omleggingen av tilskuddsforvaltningen omfattet også tilskuddet til kjeslakt og tillegget for økologiske lammeslakt. Ved jordbruksoppjøret i 2017 ble kravet om kvalitetsklasse for kjøttfylde hevet til O+ for lammeslakt levert fra og med 1. juli 2017. Ved jordbruksoppjøret i 2018 ble tilskuddssatsen for lammeslakt redusert med 50 kroner per slakt. Ved jordbruksoppjørene i 2019-2021 ble både tilskuddssatsene for lam- og kjeslakt og tillegget for økologiske lammeslakt beholdt uendret. Ved jordbruksoppjøret i 2022 ble satsen for kvalitetstilskudd lammeslakt økt med 75 kroner per slakt, tillegget for økologiske lammeslakt økt med 10 kroner per slakt og satsen for tilskudd til kjeslakt økt med 50 kroner per slakt. Ved jordbruksoppjøret i 2023 ble satsen for kvalitetstilskudd lammeslakt økt med 20 kroner per slakt, mens tillegget for økologiske lammeslakt ble beholdt uendret. Samtidig ble vektgrensen for kvalitetstilskudd kjeslakt hevet fra 3,5 kg til 5,0 kg mens satsen ble økt fra 350 kroner til 420 kroner per slakt.

Tabell 23. Satser, tilskudd for lammeslakt og kjeslakt. Kroner per slakt

	2022	2023	2024
Lammeslakt, kvalitet O+ og bedre	450	525	545
Tillegg økologisk lammeslakt, kvalitet O+ og bedre	40	50	50
Kjeslakt med slaktevekt over 3,5 kg	300	350	
Kjeslakt med slaktevekt over 5,0 kg			420

7.2 Driftstilskudd per foretak

Driftstilskuddet gis til foretak med ku- eller geitemelkproduksjon og til foretak med spesialisert kjøttfeproduksjon. Foretak med kumelkproduksjon og ammekyr (av minst 50 prosent kjøttferase) i spesialisert kjøttfeproduksjon, skal kunne motta driftstilskudd for begge produksjoner.

Tabell 24. Driftstilskudd per foretak. Kroner per foretak per år og kroner per dyr per år

	2022	2023	2024
<i>Kumelk, 5 kyr eller flere, kroner per foretak</i>			
Arealzone 2	164 550	238 050	286 100
Arealzone 1, 3 og 4	168 550	242 050	286 100
Arealzone 5	195 300	268 800	320 300
Arealzone 6 og 7	203 550	277 050	349 000
<i>Geitemelk, 27 geiter eller flere, kroner per foretak</i>	189 310	262 810	302 130
<i>Kumelk, færre enn 5 kyr, kroner per melkeku</i>			
Arealzone 2	32 910	47 610	57 220
Arealzone 1, 3 og 4	33 710	48 410	57 220
Arealzone 5	39 060	53 760	64 060
Arealzone 6 og 7	40 710	55 410	69 800
<i>Geitemelk, færre enn 27 geiter, kroner per geit</i>	7 011	9 734	11 190
<i>Spesialisert kjøttfeproduksjon</i>			
40 ammekyr eller flere, kr per foretak, arealzone 1-4	146 560	230 560	237 280
40 ammekyr eller flere, kr per foretak, arealzone 5-7	193 520	297 520	316 480
6-39 ammekyr, kroner per ammeku ¹ , arealzone 1-4	3 664	5 764	5 932
6-39 ammekyr, kroner per ammeku ¹ , arealzone 5-7	4 838	7 438	7 912

1) Regnet fra første ammeku

7.3 Tilskudd til små og mellomstore melkebruk

Ved jordbruksoppjøret i 2018 ble det innført et eget husdyrtilskudd for små og mellomstore melkebruk. Foretaket må ha seks melkekyr for å være tilskuddsberettiget. Fra og med seks melkekyr ble det i 2019 gitt et tilskudd på 1 400 kroner per melkeku (regnet fra første melkeku) opp til og med 23 melkekyr. Maksimalt tilskudd i 2019 ble da 32 200 kroner per foretak. Deretter (for melkebruk med flere enn 23 melkekyr) ble beregnet tilskudd i 2019 redusert med

1 150 kroner per melkeku slik at tilskuddet ble null for foretak med 51 eller flere melkekyr. Tabellen nedenfor viser de tilsvarende satsene for 2022-2024.

Tabell 25. Tilskudd til foretak med 6 – 50 melkekyr. Kroner per ku per år

Antall melkekyr	2022	2023	2024
1 – 23	1 650	2 490	2 490
24 – 50	– 1 355	– 2 045	– 2 045

7.4 Tilskudd til husdyr

Tilskudd til husdyr blir avgrenset til et maksimalt beløp per foretak. For husdyrtilskudd, inklusive tilskudd til små og mellomstore melkebruk, var maksimalbeløpet 530 000 kroner per foretak for utbetalingene i 2020, 2021 og for den ordinære utbetalingen i februar 2022. Maksimalbeløpet per foretak ble midlertidig suspendert for den ekstra engangsutbetalingen av husdyrtilskudd i september 2022, som ble avtalt ved jordbruksoppgjøret 2022 (som en del av kompensasjonspakken for inntektssvikten i 2022). Maksimalbeløpet ble suspendert også for de ordinære søknadsomgangene i 2022 og 2023 med utbetaling i henholdsvis 2023 og 2024. Fra og med 2014 ble tilskudd til lamme- og kjeslakt skilt ut som en egen produksjonstilskuddsordning som ikke lenger skal omfattes av maksimalbeløpsavgrensingen for tilskudd til husdyr.

Tilskudd til husdyr ble til og med i 2017 utbetalt to ganger i året etter søknad 20.01. og 20.08. Ved søknad 20.08. kom utbetalingene først i februar neste år. Tilskudd til husdyr etter jordbruksoppgjøret 2016/2017 ble derfor først utbetalt i 2017 når det gjaldt tilskuddet fra 01.07.2016, mens endringene i tilskudd til husdyr med virkning for tellingen per 31.12.2016 ble tatt med i tilskuddet for andre halvår 2017.

Fra mai 2017 trådte et nytt produksjonstilskuddssystem i kraft. I det nye produksjonstilskuddssystemet er det to søknadsfrister og to telledatoer per år. Søknadsfristene er 15. mars (med telledato 1. mars) og 15. oktober (med telledato 1. oktober), med unntak av i overgangsåret 2017. I overgangsåret 2017 var første søknadsfrist 15. mai, med telledato 1. mai, og andre søknadsfrist 29. oktober, med telledato 1. oktober. I det nye produksjonstilskuddssystemet er det bare én utbetaling i året, i februar året etter de to søknadsomgangene. Første utbetaling etter det nye produksjonstilskuddssystemet var i februar 2018.

I tabellen under er det oppgitt utbetalte satser for årene 2022-2024.

Tabell 26. Tilskudd til husdyr 2022^{1,2}, 2023 og 2024

Dyreslag	Intervall	Sats, kroner per dyr per år			
		2022 ¹	2022 ²	2023	2024
Melkeku	1 – 14	5 328	1 430	6 103	8 733
	15 – 30	3 722	1 430	4 497	7 111
	31 – 50	2 260	1 430	3 035	5 634
	>50	1 490	1 430	2 265	4 857
Storfe	Alle dyr	798	179	1 198	1 387
Melkegeit	1 – 125	1 702	450	1 702	1 719
	>125	688	450	688	695
Ammeku	1 – 50	4 290	800	5 290	5 596
	>50	880	800	1 330	1 596
Sau ³ og ammegeit, født året før eller tidligere	1 – 75	985	200	1 885	1 955
	76 – 150	985	200	1 435	1 475
	>150	209	200	209	211
Avlsgris Sør-Norge ⁴	1 – 35	498	75	498	503
Avlsgris Jæren	1 – 35	350	75	350	354
Avlsgris Nord-Norge	1 – 35	776	75	776	784
Slaktegris ⁴	1 – 1400	14	7	14	14
Slaktegris Jæren	1 – 1400	10	7	10	10
Verpehøner Sør-Norge ⁵	1 – 1000	11	7	11	11
Verpehøner Nord-Norge ⁵	1 – 1000	25	7	25	25
Verpehøner, alle fylker ⁵	1001 – 7500	7	7	11	11
Slaktekylling	Alle dyr		0,85		

- 1) Satsene for 2022 i denne kolonnen inkluderer resultatet av tilleggsforhandlingene i slutten av oktober 2021, men ikke engangssatsene som ble avtalt i jordbruksoppgjøret 2022
- 2) Satser for den ekstraordinære engangsutbetalingen av produksjonstilskudd som ble avtalt i jordbruksoppgjøret 2022
- 3) Sau uavhengig av driftsform (inklusive også utegangsau)
- 4) Unntatt Jæren
- 5) Dyretallet overstiger begrensninger i WTO-avtalen (blå boks). For utbetalingen i 2023 får alle foretak en reduksjon i antall verpehøner med faktor 0,8839 innenfor intervallet 1-7500. For utbetalingen i 2024 får alle foretak en reduksjon i antall verpehøner med faktor 0,8919 innenfor intervallet 1-7500. Reduksjonen gjøres fra det øverste intervallet.

Satsene for tilskudd til økologisk husdyrproduksjon er vist i tabellen nedenfor, med utbetalte satser for de to regnskapsårene og vedtatte satser for budsjettåret. Satsene blir utbetalt i tillegg til de ordinære satsene for tilskudd til husdyr som er oppgitt i tabell 26 over.

Tabell 27. Tilskudd til økologisk husdyrproduksjon 2022, 2023 og 2024. Kroner per dyr per år

	2022	2023	2024
Dyreslag			
Melkeku	3 600	4 100	4 350
Ammeku	2 500	3 000	3 250
Andre storfe	730	730	730
Sau og melkesau	500	500	500
Melkegeit	353	353	353
Ammegeit	265	265	265
Avlsgris	517	517	517
Slaktegris	315	315	315

7.5 Tilskudd til avløsning

En bruker det registrerte refusjonsbeløpet fra driftsgranskingsbrukene direkte i referansebruks-systemet. Ordningen har vært dyretallsbasert siden 01.01.1996.

Ved jordbruksoppjøret i 2014 ble det maksimale utbetalingsbeløpet hevet til 73 500 kroner per foretak og satsene per dyr økt med 2,1 prosent. For melkeku og melkegeit/melkesau ble det imidlertid samtidig gjort en justering av satsene slik at struktur differensieringen ble fjernet. Dette resulterte i en reduksjon av satsen for de første 8 melkekyrne og de første 40 melkegeitene/melkesauene per foretak. Ved oppjøret i 2014 ble dessuten utegangersau tatt inn i refusjonsordningen og likestilt med sau i tradisjonell drift.

Ved jordbruksoppjøret i 2021 ble maksimalbeløpet hevet til 87 800 kroner per foretak, ved jordbruksoppjøret i 2022 til 96 580 kroner og ved jordbruksoppjøret i 2023 til 126 580 kroner per foretak.

7.6 Tilskudd til avløsning ved sykdom m.m.

En bruker det registrerte refusjonsbeløpet fra driftsgranskingsbrukene direkte i referansebrukssystemet. Maksimalt refusjonsbeløp per dag fastsettes for husdyrbrukere ut fra beregnet maksimalt refusjonsbeløp i ordningen med refusjon av avløserutgifter for ferie og fritid. Ved jordbruksoppjøret i 2018 ble maksimalt tilskudd per dag per foretak hevet fra 1 555 til 1 670 kroner. Ved jordbruksoppjørene i 2019-2021 ble det maksimale tilskuddet per dag per foretak på 1 670 kroner videreført uendret. Ved jordbruksoppjøret i 2022 ble maksimalt tilskudd per dag per foretak hevet til 2 100 kroner og ved jordbruksoppjøret i 2023 videre til 2 450 kroner.

7.7 Areal - og kulturlandskapstilskudd

Utbetalte satser for årene 2022, 2023 og 2024 er vist i tabellene nedenfor.

Tabell 28. Satser for areal- og kulturlandskapstilskudd, alle vekstgrupper, 2022¹. Kroner per dekar

Vekst	Intervall	Sone								
		1	2	3	4	5A	5B	6	7	
Kulturlandskapstilskudd:										
Alle vekster	Alt areal	215								
Arealtilskudd:										
Grovfôr	Alt areal ²	0	95	115	285	330	330	376		
Korn	Alt areal	249	322	362	316					
Potet	Alt areal	513					1 265			
Grønnsaker	Alt areal	950					1 950			
Frukt	Alt areal	1 300			2 050					
Bær	Alt areal	1 400			1 850					
Økologisk arealtilskudd:										
Korn til modning	Alt areal	400								
Poteter	Alt areal	800								
Grønnsaker, frukt, bær	Alt areal	1 650								
Grønngjødsling	Alt areal	500								
Annet økologisk areal	Alt areal ²	25								

- 1) Satsene for 2022 i denne tabellen inkluderer resultatet av tilleggsforhandlingene i slutten av oktober 2021, men ikke satsene for den ekstraordinære engangsutbetalingen som ble avtalt i jordbruksoppgjøret 2022
- 2) Eventuelt areal av innmarksbeite normeres med faktor 0,6

Tabell 29. Satser for den ekstraordinære engangsutbetalingen av areal- og kulturlandskapstilskudd som ble avtalt i jordbruksoppgjøret 2022, utbetalt i september 2022. Kroner per dekar

Vekst	Intervall	Sone								
		1	2	3	4	5A	5B	6	7	
Kulturlandskapstilskudd:										
Alle vekster	Alt areal	0								
Arealtilskudd:										
Grovfôr	Alt areal ¹	87	87	87	87	87	87	87	87	
Korn	Alt areal	30	30	30	30					
Potet	Alt areal	75					75			
Grønnsaker	Alt areal	75					75			
Frukt	Alt areal	75			75					
Bær	Alt areal	75			75					
Økologisk arealtilskudd:										
Korn til modning	Alt areal	0								
Poteter	Alt areal	0								
Grønnsaker, frukt, bær	Alt areal	0								
Grønngjødsling	Alt areal	0								
Annet økologisk areal	Alt areal ²	0								

- 1) Eventuelt areal av innmarksbeite normeres med faktor 0,6

Tabell 30. Satser for areal- og kulturlandskapstilskudd, alle vekstgrupper, 2023. Kroner per dekar

Vekst	Intervall	Sone							
		1	2	3	4	5A	5B	6	7
Kulturlandskapstilskudd:									
Alle vekster	Alt areal	265							
Arealtilskudd:									
Grovfôr	Alt areal ¹	50	145	165	360	405	420	466	
Korn	Alt areal	309	382	422					
Potet	Alt areal	613					1 365		
Grønnsaker	Alt areal	1 150					2 150		
Frukt	Alt areal	1 750			2 500				
Bær	Alt areal	1 850			2 300				
Økologisk arealtilskudd:									
Korn til modning	Alt areal	500							
Poteter	Alt areal	800							
Grønnsaker, frukt, bær	Alt areal	1 650							
Grønngjødsling	Alt areal	500							
Annet økologisk areal	Alt areal ²	40							

1) Eventuelt areal av innmarksbeite normeres med faktor 0,6

Tabell 31. Satser for areal- og kulturlandskapstilskudd, alle vekstgrupper, 2024. Kroner per dekar

Vekst	Intervall	Sone							
		1	2	3	4	5A	5B	6	7
Kulturlandskapstilskudd:									
Alle vekster	Alt areal	285							
Arealtilskudd:									
Grovfôr	Alt areal ¹	50	145	165	360	405	420	466	
Korn	Alt areal	309	382	422					
Potet	Alt areal	688					1 440		
Grønnsaker	1 – 300	1 450					2 450		
	>300	1 150					2 150		
Frukt	1 – 75	1 980			2 730				
	>75	1 750			2 500				
Bær	1 – 150	2 080			2 530				
	>150	1 850			2 300				
Økologisk arealtilskudd:									
Korn til modning	Alt areal	600							
Poteter	Alt areal	800							
Grønnsaker, frukt, bær	Alt areal	1 825							
Grønngjødsling	Alt areal	500							
Annet økologisk areal	Alt areal ²	45							

1) Eventuelt areal av innmarksbeite normeres med faktor 0,6

Satsene for økologisk arealtilskudd til korn til modning, poteter, grønnsaker, frukt og bær og til annet økologisk areal i tabellene over, blir utbetalt i tillegg til de ordinære satsene for areal- og kulturlandskapstilskudd som er oppgitt i tabellene.

7.8 Tilskudd til dyr på beite

Tilskudd til dyr på utmarksbeite (utmarksbeitetilskudd) gis til dyr som i løpet av beitesesongen går minst 5 uker på utmarksbeite og som da har hoveddelen av det daglige grovfôrinntaket fra beiting av utmark.

Tilskudd til dyr på beite (beitetilskudd) omfatter alle beitedyr som i løpet av beitesesongen går minst 12 eller 16 uker på beite. Kravet til antall uker er avhengig av i hvilken arealsone søkeren har driftssenter. Dette beitetilskuddet kan gis for beiting både på utmarksbeite, innmarksbeite, overflatedyrket og fulldyrket jord.

Det er mulig å oppnå begge disse to beitetilskuddene for samme dyr dersom total beitetid tilfredsstill minimumskravene til antall uker på beite.

Tabell 32. Sats for tilskudd til dyr på beite for 2022, 2023 og 2024. Kroner per dyr per år

Dyreslag	Intervall	AK-sone	Minimum antall uker på beite	2022	2023	2024
Utmarksbeitetilskudd:						
Kyr, storfe, hester	Alle dyr	Alle	5	822	1 092	1 463
Sauer, lam, geiter og kje	Alle dyr	Alle	5	235	300	416
Beitetilskudd:						
Kyr, storfe, hest og hjort	Alle dyr	1-4	16	445	530	821
Kyr, storfe, hest og hjort	Alle dyr	5-7	12	445	530	821
Sauer, lam, geiter og kje	Alle dyr	1-4	16	50	60	91
Sauer, lam, geiter og kje	Alle dyr	5-7	12	50	60	91

7.9 Bunnfradrag

Det blir beregnet areal- og kulturlandskapstilskudd for alt areal og dyretilskudd fra første dyreenhet. For alle brukere skal imidlertid samlet produksjonstilskudd avgrenses (reduseres) med et bunnfradrag. Dette generelle bunnfradraget er 6 000 kroner per foretak per år i alle de tre beregningsårene 2022, 2023 og 2024.

8 FRAMREGNINGSGRUNNLAG

8.1 Oversikt

Framregningsgrunnlaget for de aller fleste inntekts- og kostnadspostene er mest mulig tilsvarende poster i total kalkylens registrerte regnskaper. Det er noen få unntak. Melk, korn, oljefrø og poteter regnes fram med total kalkylens regnskaper for aktive jordbruksbedrifter. Frukt og bær og grønnsaker regnes fram med verdiutviklingen i total kalkylens regnskaper for aktive jordbruksbedrifter. Avskrivningene regnes fram med årgangsindekser. Hva årgangsindekser er blir forklart i neste avsnitt. Leid arbeid blir regnet fram med lønnsutviklingen for jordbruksarbeidere med minimum 4 års praksis og med anslag til budsjettåret fra Statistisk sentralbyrå. Det er laget en sideberegning for framregning av tilskuddene. Vi kommer nærmere inn på framregningsgrunnlaget nedenfor. Tilskuddene vil kunne ha ulik framregning mellom referansebrukene, og derfor er tilskuddspostene ikke tatt med i tabellen nedenfor. I stedet vises til kapittel 7.

I tabellen nedenfor er framregningsgrunnlaget vist i to kolonner. Kolonnene viser utslaget fra 2022 til 2023 og fra 2023 til 2024. Stjerne er brukt der framregningen er basert på total kalkylens regnskaper for aktive jordbruksbedrifter. En S er angitt der en i referansebruksberegningene har gjort egne sideberegninger. Sideberegningene er nærmere beskrevet i underkapitlene 8.2–8.4.

Tabell 33. Framregningssatser fra 2022 til 2023 og fra 2023 til 2024

	Endring i total kalkylens registrerte regnskaper fra 2022 – 2023 (* = total kalkylens regnskaper for aktive jordbruksbedrifter) % = av året før S = sideberegning i %	Endring i total kalkylens registrerte regnskaper fra 2023 – 2024 (* = total kalkylens regnskaper for aktive jordbruksbedrifter) % = av året før S = sideberegning i %
INNTEKTER		
Bygg	– 8 øre/kg *	+ 0 øre/kg *
Havre	– 8 øre/kg *	+ 0 øre/kg *
Hvete	+ 1 øre/kg *	+ 0 øre/kg *
Annet korn	97,9 % *	99,7 % *
Erter	99,6 %	100,1 %
Oljefrø	98,6 % *	100,0 % *
Poteter	+ 34 øre/kg *	+ 20 øre/kg *
Grovfôr	119,4 %	100,0 %
Grasfrø	100,1 %	104,1 %
Frukt og bær	106,5 % *	105,4 % *
Grønnsaker	104,3 % *	102,2 % *
Sum planteprodukter		

Storfe, melk	+ 4 øre/liter	+ 22 øre/liter
Storfe, økologisk melk	+ 4 øre/liter	+ 12 øre/liter
Storfe, livdyr	102,8 %	94,8 %
Kuslakt	+ 172 øre/kg	- 330 øre/kg
Annet storfeslakt	+ 172 øre/kg	- 330 øre/kg
Økologisk storfeslakt	+ 122 øre/kg	- 330 øre/kg
Geit, melk	+ 4 øre/liter	+ 22 øre/liter
Geit, livdyr og slakt	106,1 %	95,5 %
Slaktegris	+ 352 øre/kg	- 124 øre/kg
Purker og råner, livdyr og slakt	110,6 %	96,6 %
Smågris	110,6 %	96,6 %
Sau, livdyr og slakt	107,3 %	99,9 %
Sau, ull	+ 152 øre/kg	- 7 øre/kg
Fjørfe, egg	+ 197 øre/kg	+ 109 øre/kg
Fjørfekjøtt	113,0 %	100,9 %
Andre inntekter husdyrhold	106,1 %	95,5 %
Sum husdyrprodukter		
Leieinntekter (maskindel)	105,5 %	104,0 %
Andre inntekter	105,5 %	104,0 %
Sum inntekter før tilskudd		

Tilskudd i alt

INNTEKTER I ALT

KOSTNADER

Såkorn	119,5 %	102,2 %
Settepoteter	118,3 %	99,4 %
Såvarer og planter	108,6 %	103,3 %
Handelsgjødsel	140,6 %	70,0 %
Kalk	109,3 %	104,0 %
Plantevernmidler	120,7 %	98,4 %
Konserveringsmidler	111,0 %	102,9 %
Kraftfôr ¹	107,5 %	98,2 %
Annet innkjøpt fôr ¹	107,5 %	98,2 %
Diverse til husdyrholdet	105,5 %	104,0 %
Innkjøp av dyr	106,1 %	95,5 %
Andre forbruksartikler ²	105,5 %	104,0 %
Sum variable kostnader		

1) Avvikende framregning på referansebrukene med melk (referansebrukene nr. 1 og nr. 12-21), jf. kapittel 5.2

2) Avvikende framregning på referansebruk nr. 11, jf. kapittel 6.6

Leid arbeid	105,0 S	105,2 S
Maskiner og redskaper, vedl.h.	111,8 %	103,1 %
Traktorer, vedlikehold	111,8 %	103,1 %
Skurtresker, vedlikehold	111,8 %	103,1 %
Yrkesbil, vedlikehold	105,0 %	100,8 %
Driftsbygninger, vedlikehold	104,4 %	104,7 %
Jord, grøfter og vannanl., vedl.h	104,4 S	104,7 S
Drivstoff	88,4 %	110,8 %
Leie av dyr	105,5 %	104,0 %
Leie av kvote	105,5 %	104,0 %
Leie av maskiner	105,5 %	104,0 %
Leie av bygninger	105,5 %	104,0 %
Jordleie	105,5 %	104,0 %
Forsikring	105,5 %	104,5 %
Elektrisk kraft	102,3 %	103,9 %
Adm. og andre faste kostnader	105,5 %	104,0 %
Sum faste kostnader		

Avskrivninger, mask. og redsk.	104,9 S	105,1 S
Avskrivninger, traktorer	105,3 S	105,6 S
Avskrivninger, skurtresker	105,6 S	106,1 S
Avskrivninger, yrkesbil	101,8 S	102,1 S
Avskrivninger, driftsbygninger	104,5 S	104,5 S
Avskrivninger, jord, veger, vann.	103,9 S	104,0 S
Avskrivninger, kontormaskiner	103,4 S	103,9 S
Sum avskrivninger		

KOSTNADER I ALT

RESULTATREGNING

Inntekter i alt

– Kostnader i alt

= Driftsoverskudd

+ Leid arbeid	105,0 S	105,2 S
– Jordbrukets rentekostnader	164,9 %	119,6 %
– Jordbrukets andel av kår	105,5 %	104,0 %

= Vederlag til arbeid og egenkapital, per årsverk

= Vederlag til arbeid og egenkapital, per årsverk,

eksklusive volumframregninger fra regnskapsåret 2022

8.2 Årgangsindekser

Avskrivningene regnes fram med årgangsindeksene for kapitalutstyret. Årgangsindeksene skal uttrykke prisendringen i kapitalsaldoen som avskrives. Det beregnes årgangsindekser for maskiner og redskaper (20 år), traktor (20 år), skurtresker (20 år), yrkesbil (15 år) og byggekostnadsindeksen som brukes i total kalkylen for driftsbygninger (50 år). Avskrivninger for «Jord, veger, vannanlegg og grøfter» regnes fram med årgangsindeksen for grøfter, fordi nesten hele avskrivningsbeløpet er knyttet til grøfter (33 år). Avskrivninger kontormaskiner regnes fram med konsumprisindeksen (5 år). Det brukes samme antall avskrivningsår som i total kalkylen.

For å illustrere begrepet årgangsindeks, har en i tabellen under brukt kontormaskiner og konsumprisindeksen som eksempel.

Tabell 34. Eksempel på årgangsindeks, konsumprisindeksen for avskrivning over 5 år

År	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Indeks	407,3	418,5	427,8	433,2	448,3	474,1	500,4	520,4
Årgangsindeks						433,70	448,57	466,02
Relativ årgangsindeks/framregningsfaktor						1,000	1,034	1,075

Årgangsindeksen for 2022 framkommer som summen av indeksen for de fire årene 2018-2021 pluss halvparten av indeksen for det første året (2017) og halvparten av indeksen for det siste året (2022) dividert på 5 år. Tilsvarende regnes indeksen for år 2023 ut på grunnlag av konsumprisindeksen for årene 2018-2023 og for år 2024 på grunnlag av årene 2019-2024.

8.3 Leid arbeid

For arbeidslønningene følger en utviklingen i lønnsstæriffen for jordbruksarbeidere med minst 4 års praksis fra regnskapsåret til første framregningsår. Dette gir følgende utvikling:

$$2022 = 100,0 \quad 2023 = 105,0 \quad 2024 = 110,5$$

For 2024 er det da brukt et anslag for lønnsutviklingen på 5,2 prosent som er det samme anslaget som Statistisk sentralbyrå bruker.

Kostnader til leid arbeid inngår i «kostnader i alt» i referansebruksberegningene. I resultatberegningen blir førte kostnader til leid arbeid lagt til driftsoverskuddet igjen for å kunne beregne vederlag til arbeid og egenkapital.

8.4 Tilskudd

Prinsippet for framregning av tilskudd er at en aksepterer de gjennomsnittlige tilskudd en får fram i regnskapsåret (basisåret). For framregningen er hvert referansebruk plassert til bestemte soner, og regnet fram med satsendringene som gjelder den valgte geografiske soneplasseringen. Det er gjort en sideberegning av tilskudd for de tre årene gitt den valgte sonen. Framregningen av tilskuddene i selve referansebruksberegningene baseres så på den samme absolutte endringen. Framregningen av tilskuddene skal reflektere de regnskapsresultatene en forventer å få i de to framregningsårene.

9 BEREGNINGSRESULTATER

Resultater fra referansebruksberegningene 2022-2024 er presentert nedenfor.

9.1 Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk

«Vederlag til arbeid og egenkapital» skal dekke godtgjøring til alt arbeid og godtgjøring til egenkapital.

Inntektsfradraget ved skatteligningen var nytt fra og med 2000. Inntektsfradraget er i utgangspunktet ikke regnet inn i referansebruksberegningene, men går fram av tabellene 42-45 og er regnet inn i resultatene for referansebrukene i tabellene 46-49.

I de tre årene 2022, 2023 og 2024 er det generelle fradraget 93 000 kroner og maksimalt fradrag 195 000 kroner som oppnås ved en jordbruksinntekt på 361 400 kroner. Inntektsverdien per bruk før skatt for bruk med maksimalt jordbruksfradrag blir omtrent 71 100 kroner forutsatt 39,7 prosent marginalsatt i de tre årene.

Tabellene nedenfor viser det beregnede vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for de enkelte referansebrukene.

Tabell 35. Vederlag til arbeid og egenkapital eksklusive beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget, kroner per årsverk. Framregning inklusive volumframregninger fra regnskapsåret 2022

		2022	2023	2024	
1	Melk. 32 årskyr	Landet	459 400	427 200	585 000
2	Korn. 521 dekar korn	Landet	638 100	471 100	605 500
3	Sau. 166 vinterfôra sauer	Landet	271 100	365 200	445 500
4	Melkeproduksjon geit. 155 årsgeiter	Landet	418 900	422 200	558 100
5	Svin og korn. 50 avlssvin + 379 dekar korn	Landet	756 600	885 400	884 500
6	Egg og planteprodukter. 6295 høner + 298 dekar korn	Landet	611 500	633 600	788 900
7	Poteter og korn. 129 dekar poteter + 254 dekar korn	Landet	711 600	714 600	826 000
8	Ammeku. 30 ammekyr	Landet	344 100	405 300	450 600
9	Frukt og bær. 47 dekar frukt og bær	Landet	410 500	518 300	584 200
10	Grønnsaker. 150 dekar grønnsaker + 268 dekar korn	Landet	489 600	462 100	535 800
11	Fjørfekjøtt og planteprodukter. 130 100 fjørfe-slakt	Landet	871 700	1 031 500	1 197 000

Tabell 36. Vederlag til arbeid og egenkapital eksklusive beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget, kroner per årsverk. Framregning inklusive volumframregninger fra regnskapsåret 2022

		2022	2023	2024	
12	Økologisk melk. 29 årskyr	Landet	537 200	539 100	725 200
13	Melk. 16 årskyr	Landet	392 000	412 900	529 600
14	Melk. 53 årskyr	Landet	551 300	475 200	661 200
15	Melk. 70 årskyr	Landet	626 300	545 700	752 000
16	Melk. 42 årskyr	Arealsoner 1 og 3	628 700	570 500	749 900
17	Melk. 30 årskyr	Arealsoner 5A	436 600	408 000	560 000
18	Melk. 34 årskyr	Arealsoner 2	477 000	428 700	583 400
19	Melk. 30 årskyr	Arealsoner 5B	417 500	395 100	547 700
20	Melk. 44 årskyr	Arealsoner 4	448 500	372 800	535 200
21	Melk. 30 årskyr	Arealsoner 6 og 7	472 800	453 300	635 800
22	Korn. 329 dekar korn	Østlandet	732 100	587 100	727 100
23	Korn. 825 dekar korn	Østlandet	814 600	648 500	810 500
24	Sau. 158 vinterfôra sauer	Arealsoner 5A og 5B	249 700	343 100	418 200
25	Sau. 171 vinterfôra sauer	Arealsoner 6 og 7	276 300	363 800	456 600
26	Sau. 86 vinterfôra sauer	Landet	84 200	151 200	194 200
27	Sau. 288 vinterfôra sauer	Landet	379 900	462 500	579 200
28	Ammeku. 28 ammekyr	«Grasområder» (5A, 5B, 6 og 7)	361 300	420 000	463 700
29	Ammeku. 33 ammekyr	«Kornområder» (1, 3 og 4)	313 500	350 200	381 400
30	Ammeku. 44 ammekyr	Landet	343 400	395 300	448 400

Tabell 37. Resultatregning. Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk eksklusive beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget

1, Melk. 32 årskyr. Landet, 283 bruk			
	2022	2023	2024
Antall bruk	283	283	283
Inntekter i alt	3 393 783	3 525 866	3 900 808
- Kostnader i alt	2 500 236	2 652 461	2 692 249
= Driftsoverskudd	893 547	873 405	1 208 559
+ Leid arbeid	194 678	204 412	215 119
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	107 785	177 727	212 529
- Jordbr. andel av kår	6 315	6 665	6 931
= Vederl. arb. og egenkap	974 125	893 425	1 204 218
/ Antall årsverk	2,120	2,120	2,120
= Vederl. arb. og egenkap. per årsverk	459 422	421 362	567 940
+ Volumframregninger fra regnskapsår	0	5 800	17 100
= Vederl. inkl. volumframregninger	459 422	427 162	585 040

2, Korn. 521 dekar korn. Landet, 73 bruk			
	2022	2023	2024
Antall bruk	73	73	73
Inntekter i alt	1 347 911	1 401 754	1 432 082
- Kostnader i alt	1 007 293	1 130 426	1 099 036
= Driftsoverskudd	340 618	271 328	333 046
+ Leid arbeid	20 300	21 315	22 432
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	44 122	72 753	86 999
- Jordbr. andel av kår	3 820	4 032	4 193
= Vederl. arb. og egenkap	312 976	215 858	264 286
/ Antall årsverk	0,491	0,491	0,491
= Vederl. arb. og egenkap. per årsverk	638 056	440 064	538 793
+ Volumframregninger fra regnskapsår	0	31 000	66 700
= Vederl. inkl. volumframregninger	638 056	471 064	605 493

3, Sau. 166 vinterfôra sauer. Landet, 109 bruk

	2022	2023	2024
Antall bruk	109	109	109
Inntekter i alt	1 125 735	1 301 585	1 389 480
- Kostnader i alt	817 835	881 352	884 894
= Driftsoverskudd	307 900	420 233	504 586
+ Leid arbeid	72 501	76 126	80 114
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	28 081	46 303	55 370
- Jordbr. andel av kår	3 728	3 934	4 092
= Vederl. arb. og egenkap	348 592	446 122	525 238
/ Antall årsverk	1,286	1,286	1,286
= Vederl. arb. og egenkap. per årsverk	271 143	347 005	408 543
+ Volumframregninger fra regnskapsår	0	18 200	37 000
= Vederl. inkl. volumframregninger	271 143	365 205	445 543

4, Melkeproduksjon geit. 155 årsgeiter. Landet, 17 bruk

	2022	2023	2024
Antall bruk	17	17	17
Inntekter i alt	2 049 735	2 143 405	2 355 805
- Kostnader i alt	1 465 158	1 572 184	1 584 301
= Driftsoverskudd	584 577	571 221	771 504
+ Leid arbeid	199 331	209 298	220 261
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	43 999	72 550	86 757
- Jordbr. andel av kår	2 315	2 443	2 541
= Vederl. arb. og egenkap	737 594	705 526	902 467
/ Antall årsverk	1,761	1,761	1,761
= Vederl. arb. og egenkap. per årsverk	418 855	400 645	512 481
+ Volumframregninger fra regnskapsår	0	21 600	45 600
= Vederl. inkl. volumframregninger	418 855	422 245	558 081

**5, Svin og korn. 50 avlssvin + 379 dekar korn.
Landet, 30 bruk**

	2022	2023	2024
Antall bruk	30	30	30
Inntekter i alt	5 291 536	5 767 735	5 676 321
- Kostnader i alt	4 129 190	4 425 253	4 395 155
= Driftsoverskudd	1 162 346	1 342 482	1 281 166
+ Leid arbeid	173 462	182 135	191 676
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	92 022	151 735	181 448
- Jordbr. andel av kår	4 070	4 295	4 467
= Vederl. arb. og egenkap	1 239 716	1 368 587	1 286 927
/ Antall årsverk	1,638	1,638	1,638
= Vederl. arb. og egenkap. per årsverk	756 625	835 277	785 438
+ Volumframregninger fra regnskapsår	0	50 100	99 100
= Vederl. inkl. volumframregninger	756 625	885 377	884 538

**6, Egg og planteprodukter. 6295 høner + 298 dekar korn.
Landet, 18 bruk**

	2022	2023	2024
Antall bruk	18	18	18
Inntekter i alt	4 171 397	4 459 475	4 636 959
- Kostnader i alt	3 364 994	3 615 913	3 598 163
= Driftsoverskudd	806 403	843 562	1 038 796
+ Leid arbeid	168 917	177 363	186 653
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	85 727	141 355	169 035
- Jordbr. andel av kår	4 043	4 267	4 437
= Vederl. arb. og egenkap	885 550	875 303	1 051 977
/ Antall årsverk	1,448	1,448	1,448
= Vederl. arb. og egenkap. per årsverk	611 467	604 391	726 384
+ Volumframregninger fra regnskapsår	0	29 200	62 500
= Vederl. inkl. volumframregninger	611 467	633 591	788 884

**7, Poteter og korn. 129 dekar poteter + 254 dekar korn.
Landet, 19 bruk**

	2022	2023	2024
<i>Antall bruk</i>	19	19	19
<i>Inntekter i alt</i>	2 834 809	3 020 367	3 135 002
<i>- Kostnader i alt</i>	1 914 215	2 112 987	2 096 623
<i>= Driftsoverskudd</i>	920 594	907 380	1 038 379
<i>+ Leid arbeid</i>	172 225	180 836	190 309
<i>- Jordbr. andel av gjeldsrenter</i>	49 138	81 024	96 890
<i>- Jordbr. andel av kår</i>	6 884	7 265	7 556
<i>= Vederl. arb. og egenkap</i>	1 036 797	999 927	1 124 242
<i>/ Antall årsverk</i>	1,457	1,457	1,457
<i>= Vederl. arb. og egenkap. per årsverk</i>	711 641	686 334	771 662
<i>+ Volumframregninger fra regnskapsår</i>	0	28 300	54 300
<i>= Vederl. inkl. volumframregninger</i>	711 641	714 634	825 962

8, Ammeku. 30 ammekyr. Landet, 69 bruk

	2022	2023	2024
<i>Antall bruk</i>	69	69	69
<i>Inntekter i alt</i>	1 922 588	2 136 238	2 190 579
<i>- Kostnader i alt</i>	1 501 420	1 615 170	1 618 126
<i>= Driftsoverskudd</i>	421 168	521 068	572 453
<i>+ Leid arbeid</i>	89 759	94 247	99 184
<i>- Jordbr. andel av gjeldsrenter</i>	77 398	127 622	152 612
<i>- Jordbr. andel av kår</i>	2 383	2 515	2 615
<i>= Vederl. arb. og egenkap</i>	431 146	485 178	516 410
<i>/ Antall årsverk</i>	1,253	1,253	1,253
<i>= Vederl. arb. og egenkap. per årsverk</i>	344 059	387 177	412 101
<i>+ Volumframregninger fra regnskapsår</i>	0	18 100	38 500
<i>= Vederl. inkl. volumframregninger</i>	344 059	405 277	450 601

9, Frukt og bær. 47 dekar frukt og bær. Landet, 27 bruk

	2022	2023	2024
Antall bruk	27	27	27
Inntekter i alt	1 234 922	1 428 602	1 522 397
- Kostnader i alt	750 058	800 802	825 859
= Driftsoverskudd	484 864	627 800	696 538
+ Leid arbeid	251 347	263 914	277 738
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	16 813	27 723	33 152
- Jordbr. andel av kår	1 438	1 518	1 578
= Vederl. arb. og egenkap	717 960	862 473	939 546
/ Antall årsverk	1,749	1,749	1,749
= Vederl.arb. og egenkap. per årsverk	410 485	493 109	537 175
+ Volumframregninger fra regnskapsår	0	25 200	47 000
= Vederl. inkl. volumframregninger	410 485	518 309	584 175

**10, Grønnsaker. 150 daa grønnsaker + 268 dekar korn.
Landet, 14 bruk**

	2022	2023	2024
Antall bruk	14	14	14
Inntekter i alt	4 578 000	4 863 238	5 055 275
- Kostnader i alt	3 620 160	4 002 522	4 003 124
= Driftsoverskudd	957 840	860 716	1 052 151
+ Leid arbeid	727 621	764 002	804 021
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	105 239	173 529	207 509
- Jordbr. andel av kår	8 827	9 316	9 688
= Vederl. arb. og egenkap	1 571 395	1 441 873	1 638 975
/ Antall årsverk	3,210	3,210	3,210
= Vederl.arb. og egenkap. per årsverk	489 568	449 216	510 623
+ Volumframregninger fra regnskapsår	0	12 900	25 200
= Vederl. inkl. volumframregninger	489 568	462 116	535 823

**11, Fjørfekjøtt og planteprodukter. 130100 fjørfeslakt.
Landet, 18 bruk**

	2022	2023	2024
<i>Antall bruk</i>	18	18	18
<i>Inntekter i alt</i>	6 064 680	6 645 820	6 745 065
<i>- Kostnader i alt</i>	5 122 995	5 476 329	5 402 470
<i>= Driftsoverskudd</i>	941 685	1 169 491	1 342 595
<i>+ Leid arbeid</i>	118 343	124 260	130 769
<i>- Jordbr. andel av gjeldsrenter</i>	178 222	293 871	351 416
<i>- Jordbr. andel av kår</i>	4 894	5 165	5 371
<i>= Vederl. arb. og egenkap</i>	876 912	994 715	1 116 577
<i>/ Antall årsverk</i>	1,006	1,006	1,006
<i>= Vederl.arb. og egenkap. per årsverk</i>	871 715	988 820	1 109 959
<i>+ Volumframregninger fra regnskapsår</i>	0	42 700	87 000
<i>= Vederl. inkl. volumframregninger</i>	871 715	1 031 520	1 196 959

12, Økologisk melk. 29 årskyr. Landet, 16 bruk

	2022	2023	2024
<i>Antall bruk</i>	16	16	16
<i>Inntekter i alt</i>	2 960 573	3 102 211	3 506 835
<i>- Kostnader i alt</i>	2 109 459	2 219 445	2 284 450
<i>= Driftsoverskudd</i>	851 114	882 766	1 222 385
<i>+ Leid arbeid</i>	251 769	264 357	278 205
<i>- Jordbr. andel av gjeldsrenter</i>	81 791	134 865	161 274
<i>- Jordbr. andel av kår</i>	5 157	5 443	5 660
<i>= Vederl. arb. og egenkap</i>	1 015 935	1 006 815	1 333 656
<i>/ Antall årsverk</i>	1,891	1,891	1,891
<i>= Vederl.arb. og egenkap. per årsverk</i>	537 231	532 408	705 244
<i>+ Volumframregninger fra regnskapsår</i>	0	6 700	20 000
<i>= Vederl. inkl. volumframregninger</i>	537 231	539 108	725 244

13, Melk. 16 årskyr. Landet, 94 bruk

	2022	2023	2024
<i>Antall bruk</i>	94	94	94
<i>Inntekter i alt</i>	1 834 973	1 958 716	2 158 231
<i>- Kostnader i alt</i>	1 254 736	1 340 079	1 351 636
<i>= Driftsoverskudd</i>	580 237	618 637	806 595
<i>+ Leid arbeid</i>	133 757	140 445	147 801
<i>- Jordbr. andel av gjeldsrenter</i>	26 193	43 190	51 647
<i>- Jordbr. andel av kår</i>	3 413	3 602	3 746
<i>= Vederl. arb. og egenkap</i>	684 388	712 290	899 003
<i>/ Antall årsverk</i>	1,746	1,746	1,746
<i>= Vederl.arb. og egenkap. per årsverk</i>	392 020	408 002	514 952
<i>+ Volumframregninger fra regnskapsår</i>	0	4 900	14 600
<i>= Vederl. inkl. volumframregninger</i>	392 020	412 902	529 552

14, Melk. 53 årskyr. Landet, 94 bruk

	2022	2023	2024
<i>Antall bruk</i>	94	94	94
<i>Inntekter i alt</i>	5 385 689	5 528 456	6 093 768
<i>- Kostnader i alt</i>	4 049 631	4 285 598	4 360 215
<i>= Driftsoverskudd</i>	1 336 058	1 242 858	1 733 553
<i>+ Leid arbeid</i>	283 829	298 020	313 631
<i>- Jordbr. andel av gjeldsrenter</i>	204 085	336 516	402 412
<i>- Jordbr. andel av kår</i>	8 124	8 574	8 917
<i>= Vederl. arb. og egenkap</i>	1 407 678	1 195 788	1 635 855
<i>/ Antall årsverk</i>	2,553	2,553	2,553
<i>= Vederl.arb. og egenkap. per årsverk</i>	551 298	468 314	640 661
<i>+ Volumframregninger fra regnskapsår</i>	0	6 900	20 500
<i>= Vederl. inkl. volumframregninger</i>	551 298	475 214	661 161

15, Melk. 70 årskyr. Landet, 25 bruk

	2022	2023	2024
Antall bruk	25	25	25
Inntekter i alt	7 090 942	7 263 397	7 976 458
- Kostnader i alt	5 392 118	5 695 840	5 796 504
= Driftsoverskudd	1 698 824	1 567 557	2 179 954
+ Leid arbeid	376 149	394 956	415 645
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	225 327	371 542	444 297
- Jordbr. andel av kår	11 817	12 471	12 970
= Vederl. arb. og egenkap	1 837 829	1 578 500	2 138 332
/ Antall årsverk	2,934	2,934	2,934
= Vederl.arb. og egenkap. per årsverk	626 301	537 926	728 707
+ Volumframregninger fra regnskapsår	0	7 800	23 300
= Vederl. inkl. volumframregninger	626 301	545 726	752 007

16, Melk. 42 årskyr. Arealzone 1 og 3, 24 bruk

	2022	2023	2024
Antall bruk	24	24	24
Inntekter i alt	4 370 048	4 505 202	4 923 509
- Kostnader i alt	3 283 432	3 484 464	3 544 865
= Driftsoverskudd	1 086 616	1 020 738	1 378 644
+ Leid arbeid	326 545	342 872	360 832
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	130 485	215 157	257 289
- Jordbr. andel av kår	3 197	3 374	3 509
= Vederl. arb. og egenkap	1 279 479	1 145 079	1 478 678
/ Antall årsverk	2,035	2,035	2,035
= Vederl.arb. og egenkap. per årsverk	628 665	562 629	726 541
+ Volumframregninger fra regnskapsår	0	7 900	23 400
= Vederl. inkl. volumframregninger	628 665	570 529	749 941

17, Melk. 30 årskyr. Arealzone 5A, 76 bruk

	2022	2023	2024
Antall bruk	76	76	76
Inntekter i alt	3 154 451	3 281 631	3 625 228
- Kostnader i alt	2 326 124	2 469 729	2 504 655
= Driftsoverskudd	828 327	811 902	1 120 573
+ Leid arbeid	165 818	174 109	183 229
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	93 335	153 900	184 037
- Jordbr. andel av kår	12 370	13 055	13 577
= Vederl. arb. og egenkap	888 440	819 056	1 106 188
/ Antall årsverk	2,035	2,035	2,035
= Vederl.arb. og egenkap. per årsverk	436 647	402 546	543 664
+ Volumframregninger fra regnskapsår	0	5 500	16 300
= Vederl. inkl. volumframregninger	436 647	408 046	559 964

18, Melk. 34 årskyr. Arealzone 2, 18 bruk

	2022	2023	2024
Antall bruk	18	18	18
Inntekter i alt	3 280 876	3 395 964	3 715 472
- Kostnader i alt	2 451 890	2 603 111	2 631 642
= Driftsoverskudd	828 986	792 853	1 083 830
+ Leid arbeid	172 047	180 649	190 112
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	111 549	183 933	219 951
- Jordbr. andel av kår	7 616	8 038	8 359
= Vederl. arb. og egenkap	881 868	781 531	1 045 632
/ Antall årsverk	1,849	1,849	1,849
= Vederl.arb. og egenkap. per årsverk	477 000	422 728	565 579
+ Volumframregninger fra regnskapsår	0	6 000	17 800
= Vederl. inkl. volumframregninger	477 000	428 728	583 379

19, Melk. 30 årskyr. Arealzone 5B, 84 bruk

	2022	2023	2024
Antall bruk	84	84	84
Inntekter i alt	3 139 942	3 268 260	3 624 292
- Kostnader i alt	2 352 467	2 492 287	2 531 499
= Driftsoverskudd	787 475	775 973	1 092 793
+ Leid arbeid	179 997	188 997	198 897
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	85 411	140 834	168 412
- Jordbr. andel av kår	3 984	4 205	4 373
= Vederl. arb. og egenkap	878 077	819 931	1 118 905
/ Antall årsverk	2,103	2,103	2,103
= Vederl.arb. og egenkap. per årsverk	417 539	389 890	532 057
+ Volumframregninger fra regnskapsår	0	5 200	15 600
= Vederl. inkl. volumframregninger	417 539	395 090	547 657

20, Melk. 44 årskyr. Arealzone 4, 21 bruk

	2022	2023	2024
Antall bruk	21	21	21
Inntekter i alt	4 350 972	4 462 584	4 914 829
- Kostnader i alt	3 296 163	3 501 320	3 550 424
= Driftsoverskudd	1 054 809	961 264	1 364 405
+ Leid arbeid	188 559	197 987	208 358
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	166 718	274 902	328 732
- Jordbr. andel av kår	11 925	12 585	13 088
= Vederl. arb. og egenkap	1 064 725	871 764	1 230 943
/ Antall årsverk	2,374	2,374	2,374
= Vederl.arb. og egenkap. per årsverk	448 497	367 216	518 514
+ Volumframregninger fra regnskapsår	0	5 600	16 700
= Vederl. inkl. volumframregninger	448 497	372 816	535 214

21, Melk. 30 årskyr. Arealzone 6 og 7, 60 bruk

	2022	2023	2024
Antall bruk	60	60	60
Inntekter i alt	3 351 516	3 510 578	3 969 467
- Kostnader i alt	2 350 302	2 493 080	2 531 707
= Driftsoverskudd	1 001 214	1 017 498	1 437 760
+ Leid arbeid	207 972	218 371	229 809
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	130 302	214 855	256 928
- Jordbr. andel av kår	902	952	990
= Vederl. arb. og egenkap	1 077 982	1 020 062	1 409 651
/ Antall årsverk	2,280	2,280	2,280
= Vederl.arb. og egenkap. per årsverk	472 754	447 353	618 209
+ Volumframregninger fra regnskapsår	0	5 900	17 600
= Vederl. inkl. volumframregninger	472 754	453 253	635 809

22, Korn. 329 dekar korn. Østlandet, 25 bruk

	2022	2023	2024
Antall bruk	25	25	25
Inntekter i alt	855 388	887 891	906 506
- Kostnader i alt	596 812	671 996	651 083
= Driftsoverskudd	258 576	215 895	255 423
+ Leid arbeid	5 157	5 415	5 698
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	24 015	39 598	47 352
- Jordbr. andel av kår	3 617	3 817	3 970
= Vederl. arb. og egenkap	236 101	177 895	209 799
/ Antall årsverk	0,322	0,322	0,322
= Vederl.arb. og egenkap. per årsverk	732 112	551 624	650 553
+ Volumframregninger fra regnskapsår	0	35 500	76 500
= Vederl. inkl. volumframregninger	732 112	587 124	727 053

23, Korn. 825 dekar korn. Østlandet, 25 bruk

	2022	2023	2024
<i>Antall bruk</i>	25	25	25
<i>Inntekter i alt</i>	2 204 008	2 290 377	2 338 678
<i>- Kostnader i alt</i>	1 589 738	1 787 973	1 733 559
<i>= Driftsoverskudd</i>	614 270	502 404	605 119
<i>+ Leid arbeid</i>	45 206	47 466	49 953
<i>- Jordbr. andel av gjeldsrenter</i>	62 197	102 557	122 639
<i>- Jordbr. andel av kår</i>	2 566	2 708	2 816
<i>= Vederl. arb. og egenkap</i>	594 713	444 605	529 617
<i>/ Antall årsverk</i>	0,730	0,730	0,730
<i>= Vederl.arb. og egenkap. per årsverk</i>	814 585	608 980	725 422
<i>+ Volumframregninger fra regnskapsår</i>	0	39 500	85 100
<i>= Vederl. inkl. volumframregninger</i>	814 585	648 480	810 522

24, Sau. 158 vinterfôra sauer. Arealsoner 5A og 5B, 75 bruk

	2022	2023	2024
<i>Antall bruk</i>	75	75	75
<i>Inntekter i alt</i>	1 055 136	1 225 567	1 308 059
<i>- Kostnader i alt</i>	782 980	842 337	846 799
<i>= Driftsoverskudd</i>	272 156	383 230	461 260
<i>+ Leid arbeid</i>	77 626	81 507	85 777
<i>- Jordbr. andel av gjeldsrenter</i>	26 040	42 937	51 345
<i>- Jordbr. andel av kår</i>	5 172	5 458	5 677
<i>= Vederl. arb. og egenkap</i>	318 570	416 342	490 015
<i>/ Antall årsverk</i>	1,276	1,276	1,276
<i>= Vederl.arb. og egenkap. per årsverk</i>	249 686	326 317	384 060
<i>+ Volumframregninger fra regnskapsår</i>	0	16 800	34 100
<i>= Vederl. inkl. volumframregninger</i>	249 686	343 117	418 160

25, Sau. 171 vinterfôra sauer. Arealzone 6 og 7, 18 bruk

	2022	2023	2024
Antall bruk	18	18	18
Inntekter i alt	1 271 823	1 461 142	1 567 661
- Kostnader i alt	913 260	989 867	986 948
= Driftsoverskudd	358 563	471 275	580 713
+ Leid arbeid	57 828	60 719	63 900
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	29 520	48 676	58 207
- Jordbr. andel av kår	0	0	0
= Vederl. arb. og egenkap	386 871	483 318	586 406
/ Antall årsverk	1,400	1,400	1,400
= Vederl. arb. og egenkap. per årsverk	276 336	345 227	418 861
+ Volumframregninger fra regnskapsår	0	18 600	37 700
= Vederl. inkl. volumframregninger	276 336	363 827	456 561

26, Sau. 86 vinterfôra sauer. Landet, 25 bruk

	2022	2023	2024
Antall bruk	25	25	25
Inntekter i alt	599 975	713 003	760 847
- Kostnader i alt	537 377	577 593	583 426
= Driftsoverskudd	62 598	135 410	177 421
+ Leid arbeid	44 884	47 128	49 597
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	15 894	26 208	31 340
- Jordbr. andel av kår	2 890	3 050	3 172
= Vederl. arb. og egenkap	88 698	153 280	192 506
/ Antall årsverk	1,054	1,054	1,054
= Vederl. arb. og egenkap. per årsverk	84 181	145 474	182 702
+ Volumframregninger fra regnskapsår	0	5 700	11 500
= Vederl. inkl. volumframregninger	84 181	151 174	194 202

27, Sau. 288 vinterføra sauer. Landet, 25 bruk

	2022	2023	2024
Antall bruk	25	25	25
Inntekter i alt	1 904 219	2 132 664	2 302 795
- Kostnader i alt	1 304 460	1 406 611	1 409 442
= Driftsoverskudd	599 759	726 053	893 353
+ Leid arbeid	115 788	121 577	127 946
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	50 644	83 507	99 859
- Jordbr. andel av kår	5 113	5 396	5 612
= Vederl. arb. og egenkap	659 790	758 727	915 828
/ Antall årsverk	1,737	1,737	1,737
= Vederl.arb. og egenkap. per årsverk	379 935	436 907	527 373
+ Volumframregninger fra regnskapsår	0	25 600	51 800
= Vederl. inkl. volumframregninger	379 935	462 507	579 173

28, Ammekyr. 28 ammekyr.
«Grasområder» (5A, 5B, 6 og 7), 40 bruk

	2022	2023	2024
Antall bruk	40	40	40
Inntekter i alt	1 901 965	2 107 006	2 156 381
- Kostnader i alt	1 438 290	1 547 232	1 548 190
= Driftsoverskudd	463 675	559 774	608 191
+ Leid arbeid	89 819	94 310	99 250
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	73 773	121 645	145 465
- Jordbr. andel av kår	1 771	1 869	1 944
= Vederl. arb. og egenkap	477 950	530 570	560 032
/ Antall årsverk	1,323	1,323	1,323
= Vederl.arb. og egenkap. per årsverk	361 253	401 025	423 293
+ Volumframregninger fra regnskapsår	0	19 000	40 400
= Vederl. inkl. volumframregninger	361 253	420 025	463 693

**29, Ammekyr. 33 ammekyr.
«Kornområder» (1, 3 og 4), 28 bruk**

	2022	2023	2024
Antall bruk	28	28	28
Inntekter i alt	1 943 950	2 135 897	2 177 252
- Kostnader i alt	1 595 812	1 716 696	1 722 527
= Driftsoverskudd	348 138	419 201	454 725
+ Leid arbeid	90 843	95 385	100 382
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	80 933	133 451	159 583
- Jordbr. andel av kår	3 263	3 444	3 581
= Vederl. arb. og egenkap	354 785	377 691	391 943
/ Antall årsverk	1,132	1,132	1,132
= Vederl. arb. og egenkap. per årsverk	313 495	333 736	346 329
+ Volumframregninger fra regnskapsår	0	16 500	35 100
= Vederl. inkl. volumframregninger	313 495	350 236	381 429

30, Ammekyr. 44 ammekyr. Landet, 25 bruk

	2022	2023	2024
Antall bruk	25	25	25
Inntekter i alt	2 641 478	2 927 080	3 010 319
- Kostnader i alt	2 121 675	2 282 866	2 284 051
= Driftsoverskudd	519 803	644 214	726 268
+ Leid arbeid	108 793	114 233	120 216
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	123 711	203 987	243 932
- Jordbr. andel av kår	2 974	3 139	3 264
= Vederl. arb. og egenkap	501 911	551 321	599 288
/ Antall årsverk	1,462	1,462	1,462
= Vederl. arb. og egenkap. per årsverk	343 354	377 155	409 969
+ Volumframregninger fra regnskapsår	0	18 100	38 400
= Vederl. inkl. volumframregninger	343 354	395 255	448 369

I tabellene som følger er nivå og utvikling på tilskuddsdelen av de totale inntektene på hvert referansebruk presentert. Tabell 38 og 39 viser sum tilskudd per bruk, mens tabell 40 og 41 viser det samme per årsverk. Det totale tilskuddsnivået er vist i den første kolonnen, dvs. for basisåret (regnskapsåret). For de senere årene er endringene vist.

Tabell 38. Endring i sum tilskudd, kroner per bruk

	Sum tilskudd 2022	Endring 2022-2023	Endring 2022-2024	Endring 2023- 2024
1 Melk. 32 årskyr, landet	1 079 706	149 794	451 453	301 659
2 Korn. 521 dekar korn, landet	336 229	59 933	86 593	26 660
3 Sau. 166 vinterfôra sauer, landet	662 044	140 598	226 737	86 139
4 Melkeproduksjon geit. 155 årsgeiter, landet	1 201 560	73 207	266 548	193 341
5 Svin/korn. 50 avlssvin+379 daa korn, landet	392 758	46 599	99 367	52 768
6 Egg/pl.prod. 6295 høner+298 daa k., landet	503 360	29 429	65 848	36 419
7 Potet/korn. 129 daa pot. + 254 daa k., landet	325 533	58 388	95 044	36 656
8 Ammeku. 30 ammekyr, landet	877 450	177 718	272 473	94 756
9 Frukt og bær. 47 dekar frukt og bær, landet	568 949	150 203	207 711	57 508
10 Grønnsaker. 150 daa gr.s.+268 daa k., land.	488 878	100 349	184 916	84 567
11 Fjorfekjøtt/pl.prod. 130 100 fjørfesl., landet	379 479	- 69 425	- 27 990	41 435

Tabell 39. Endring i sum tilskudd, kroner per bruk

	Sum tilskudd 2022	Endring 2022- 2023	Endring 2022- 2024	Endring 2023- 2024
12 Økologisk melk. 29 årskyr, landet	1 059 497	167 861	519 198	351 337
13 Melk. 16 årskyr, landet	770 757	129 757	295 361	165 603
14 Melk. 53 årskyr, landet	1 462 833	171 177	613 605	442 428
15 Melk. 70 årskyr, landet	1 716 075	209 409	771 112	561 703
16 Melk. 42 årskyr, arealsone 1 og 3	1 130 626	159 487	486 901	327 415
17 Melk. 30 årskyr, arealsone 5A	1 043 277	142 169	416 871	274 702
18 Melk. 34 årskyr, arealsone 2	683 052	134 738	378 733	243 994
19 Melk. 30 årskyr, arealsone 5B	1 027 587	146 329	431 548	285 219
20 Melk. 44 årskyr, arealsone 4	1 079 189	135 999	484 342	348 343
21 Melk. 30 årskyr, arealsone 6 og 7	1 297 618	170 977	565 939	394 962
22 Korn. 329 dekar korn, Østlandet	216 397	38 505	55 760	17 255
23 Korn. 825 dekar korn, Østlandet	502 237	95 279	137 984	42 705
24 Sau. 158 vinterfôra sauer, arealsone 5A og 5B	634 773	137 535	219 138	81 603
25 Sau. 171 vinterfôra sauer, arealsone 6 og 7	740 974	148 581	249 379	100 798
26 Sau. 86 vinterfôra sauer, landet	366 667	93 868	140 768	46 900
27 Sau. 288 vinterfôra sauer, landet	1 063 385	166 099	333 560	167 461
28 Ammeku. 28 a.kyr, «grasområder» (5A,5B,6,7)	919 868	169 424	258 765	89 340
29 Ammeku. 33 ammekyr, «kornområder» (1, 3, 4)	827 574	155 547	237 893	82 346
30 Ammeku. 44 ammekyr, landet	1 157 914	235 653	375 266	139 613

Tabell 40. Endring i sum tilskudd, kroner per årsverk

	Sum tilskudd 2022	Endring 2022-2023	Endring 2022-2024	Endring 2023- 2024
1 Melk. 32 årskyr, landet	509 217	70 647	212 917	142 270
2 Korn. 521 dekar korn, landet	685 461	122 185	176 535	54 351
3 Sau. 166 vinterfôra sauer, landet	514 954	109 360	176 362	67 001
4 Melkeproduksjon geit. 155 årsgeiter, landet	682 326	41 572	151 364	109 792
5 Svin/korn. 50 avlssvin+379 daa korn, landet	239 708	28 441	60 646	32 205
6 Egg/pl.prod. 6295 høner+298 daa k., landet	347 567	20 320	45 468	25 147
7 Potet/korn. 129 daa pot. + 254 daa k., landet	223 441	40 076	65 237	25 160
8 Ammeku. 30 ammekyr, landet	700 214	141 820	217 437	75 616
9 Frukt og bær. 47 dekar frukt og bær, landet	325 290	85 877	118 756	32 879
10 Grønnsaker. 150 daa gr.s.+268 daa k., land.	152 310	31 264	57 611	26 347
11 Fjørfe kjøtt/pl.prod. 130 100 fjørfesl., landet	377 230	- 69 014	- 27 824	41 190

Tabell 41. Endring i sum tilskudd, kroner per årsverk

	Sum tilskudd 2022	Endring 2022-2023	Endring 2022-2024	Endring 2023- 2024
12 Økologisk melk. 29 årskyr, landet	560 267	88 766	274 554	185 788
13 Melk. 16 årskyr, landet	441 492	74 326	169 184	94 858
14 Melk. 53 årskyr, landet	572 899	67 039	240 310	173 271
15 Melk. 70 årskyr, landet	584 809	71 363	262 782	191 419
16 Melk. 42 årskyr, arealsone 1 og 3	555 527	78 363	239 237	160 873
17 Melk. 30 årskyr, arealsone 5A	512 745	69 873	204 882	135 009
18 Melk. 34 årskyr, arealsone 2	369 461	72 880	204 855	131 976
19 Melk. 30 årskyr, arealsone 5B	488 634	69 582	205 208	135 626
20 Melk. 44 årskyr, arealsone 4	454 590	57 287	204 021	146 733
21 Melk. 30 årskyr, arealsone 6 og 7	569 077	74 983	248 195	173 213
22 Korn. 329 dekar korn, Østlandet	671 013	119 397	172 902	53 505
23 Korn. 825 dekar korn, Østlandet	687 919	130 505	188 998	58 493
24 Sau. 158 vinterfôra sauer, arealsone 5A og 5B	497 517	107 796	171 754	63 958
25 Sau. 171 vinterfôra sauer, arealsone 6 og 7	529 267	106 130	178 128	71 998
26 Sau. 86 vinterfôra sauer, landet	347 994	89 088	133 599	44 511
27 Sau. 288 vinterfôra sauer, landet	612 342	95 647	192 078	96 431
28 Ammeku. 28 a.kyr, «grasområder» (5A,5B,6,7)	695 271	128 057	195 584	67 527
29 Ammeku. 33 ammekyr, «kornområder» (1, 3, 4)	731 262	137 444	210 207	72 763
30 Ammeku. 44 ammekyr, landet	792 121	161 209	256 717	95 508

De to tabellene nedenfor viser antatt inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget for det enkelte referansebruk for årene 2022–2024.

Beregningen tar utgangspunkt i registrert jordbruksfradrag i 2022. Fradraget er regnet om til skattbar jordbruksinntekt i 2022. Skattbar jordbruksinntekt er justert til normalisert avlingsnivå i basisåret og så regnet fram forholdsvis etter endringene i driftsoverskuddet det enkelte år og reglene for beregning av jordbruksfradraget det enkelte år. Beregnet jordbruksfradrag er omregnet til verdi før skatt med skatteprosent 39,7 på alle bruk i 2022, 2023 og 2024 (jf. utredning nr. 1B/2024 kapittel 1.9).

Tabell 42. Beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget. Kroner per bruk

			2022	2023	2024
1	Melk. 32 årskyr	Landet	70 500	70 100	71 100
2	Korn. 521 dekar korn	Landet	44 200	40 000	44 300
3	Sau. 166 vinterföra sauer	Landet	49 900	61 400	69 500
4	Melkeproduksjon geit. 155 årsgelter	Landet	68 000	67 600	71 100
5	Svin og korn. 50 avlssvin + 379 dekar korn	Landet	65 000	71 100	70 300
6	Egg og planteprodukter. 6295 høner + 298 dekar korn	Landet	63 500	66 200	71 100
7	Poteter og korn. 129 dekar poteter + 254 dekar korn	Landet	56 500	56 600	61 800
8	Ammeku. 30 ammekyr	Landet	56 900	66 200	70 700
9	Frukt og bær. 47 dekar frukt og bær	Landet	60 500	71 100	71 100
10	Grønnsaker. 150 dekar grønnsaker + 268 dekar korn	Landet	63 000	59 300	67 800
11	Fjørfekjøtt og planteprodukter. 130 100 fjørfeslakt	Landet	65 300	71 100	71 100

Tabell 43. Beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget. Kroner per bruk

			2022	2023	2024
12	Økologisk melk. 29 årskyr	Landet	70 000	71 100	71 100
13	Melk. 16 årskyr	Landet	68 000	71 100	71 100
14	Melk. 53 årskyr	Landet	71 100	71 100	71 100
15	Melk. 70 årskyr	Landet	71 100	71 100	71 100
16	Melk. 42 årskyr	Arealsoner 1 og 3	69 900	67 600	71 100
17	Melk. 30 årskyr	Arealsoner 5A	69 300	69 000	71 100
18	Melk. 34 årskyr	Arealsoner 2	67 700	66 300	71 100
19	Melk. 30 årskyr	Arealsoner 5B	71 100	71 100	71 100
20	Melk. 44 årskyr	Arealsoner 4	71 100	69 800	71 100
21	Melk. 30 årskyr	Arealsoner 6 og 7	69 600	71 000	71 100
22	Korn. 329 dekar korn	Østlandet	42 600	39 600	43 000
23	Korn. 825 dekar korn	Østlandet	51 200	46 300	51 400
24	Sau. 158 vinterföra sauer	Arealsoner 5A og 5B	47 100	58 700	66 400
25	Sau. 171 vinterföra sauer	Arealsoner 6 og 7	53 900	65 100	71 100
26	Sau. 86 vinterföra sauer	Landet	33 000	48 300	56 800
27	Sau. 288 vinterföra sauer	Landet	69 200	71 100	71 100
28	Ammeku. 28 ammekyr	«Grasområder» (5A, 5B, 6 og 7)	59 800	68 700	71 100
29	Ammeku. 33 ammekyr	«Kornområder» (1, 3 og 4)	51 100	58 100	61 200
30	Ammeku. 44 ammekyr	Landet	56 000	65 200	70 800

I de to tabellene nedenfor er beregnet utslag av jordbruksfradraget på vederlag til arbeid og egenkapital vist per årsverk.

Tabell 44. Beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget. Kroner per årsverk

			2022	2023	2024
1	Melk. 32 årskyr	Landet	33 300	33 000	33 600
2	Korn. 521 dekar korn	Landet	90 000	81 500	90 300
3	Sau. 166 vinterfôra sauer	Landet	38 800	47 700	54 000
4	Melkeproduksjon geit. 155 årsgeiter	Landet	38 600	38 400	40 400
5	Svin og korn. 50 avlssvin + 379 dekar korn	Landet	39 700	43 400	42 900
6	Egg og planteprodukter. 6295 høner + 298 dekar korn	Landet	43 900	45 700	49 100
7	Poteter og korn. 129 dekar poteter + 254 dekar korn	Landet	38 800	38 900	42 400
8	Ammeku. 30 ammekyr	Landet	45 400	52 800	56 400
9	Frukt og bær. 47 dekar frukt og bær	Landet	34 600	40 700	40 700
10	Grønnsaker. 150 dekar grønnsaker + 268 dekar korn	Landet	19 600	18 500	21 100
11	Fjørfekjøtt og planteprodukter. 130 100 fjørfeslakt	Landet	65 000	70 700	70 700

Tabell 45. Beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget. Kroner per årsverk

			2022	2023	2024
12	Økologisk melk. 29 årskyr	Landet	37 000	37 600	37 600
13	Melk. 16 årskyr	Landet	38 900	40 800	40 800
14	Melk. 53 årskyr	Landet	27 900	27 900	27 900
15	Melk. 70 årskyr	Landet	24 200	24 200	24 200
16	Melk. 42 årskyr	Arealsoner 1 og 3	34 400	33 200	35 000
17	Melk. 30 årskyr	Arealsoner 5A	34 100	33 900	35 000
18	Melk. 34 årskyr	Arealsoner 2	36 600	35 800	38 500
19	Melk. 30 årskyr	Arealsoner 5B	33 800	33 800	33 800
20	Melk. 44 årskyr	Arealsoner 4	30 000	29 400	30 000
21	Melk. 30 årskyr	Arealsoner 6 og 7	30 500	31 200	31 200
22	Korn. 329 dekar korn	Østlandet	132 000	122 800	133 300
23	Korn. 825 dekar korn	Østlandet	70 100	63 400	70 400
24	Sau. 158 vinterfôra sauer	Arealsoner 5A og 5B	36 900	46 000	52 000
25	Sau. 171 vinterfôra sauer	Arealsoner 6 og 7	38 500	46 500	50 800
26	Sau. 86 vinterfôra sauer	Landet	31 300	45 800	53 900
27	Sau. 288 vinterfôra sauer	Landet	39 900	41 000	41 000
28	Ammeku. 28 ammekyr	«Grasområder» (5A, 5B, 6 og 7)	45 200	51 900	53 800
29	Ammeku. 33 ammekyr	«Kornområder» (1, 3 og 4)	45 200	51 300	54 100
30	Ammeku. 44 ammekyr	Landet	38 300	44 600	48 400

Tabellene nedenfor viser det beregnede vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk inklusive beregnet utslag av jordbruksfradraget for de enkelte referansebruk.

Tabell 46. Vederlag til arbeid og egenkapital inklusive beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget, kroner per årsverk. Framregning inklusive volumframregninger fra regnskapsåret 2022

	Årsverk	2022	2023	2024
1 Melk. 32 årskyr, landet	2,120	492 700	460 200	618 600
2 Korn. 521 dekar korn, landet	0,491	728 100	552 600	695 800
3 Sau. 166 vinterfôra sauer, landet	1,286	310 000	412 900	499 600
4 Melkeproduksjon geit. 155 årsgeiter, landet	1,761	457 500	460 600	598 500
5 Svin/korn. 50 avlssvin + 379 dekar korn, landet	1,638	796 300	928 800	927 400
6 Egg/planteprod. 6295 høner + 298 dekar korn, landet	1,448	655 300	679 300	838 000
7 Potet/korn. 129 dekar poteter + 254 daa korn, landet	1,457	750 400	753 500	868 400
8 Ammeku. 30 ammekyr, landet	1,253	389 400	458 100	507 000
9 Frukt og bær. 47 dekar frukt og bær, landet	1,749	445 100	559 000	624 800
10 Grønnsaker. 150 daa grønnsaker + 268 daa korn, landet	3,210	509 200	480 600	557 000
11 Fjærfekjøtt/planteprodukter. 130 100 fjærfeslakt, landet	1,006	936 700	1 102 200	1 267 700

Tabell 47. Vederlag til arbeid og egenkapital inklusive beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget, kroner per årsverk. Framregning inklusive volumframregninger fra regnskapsåret 2022

	Årsverk	2022	2023	2024
12 Økologisk melk. 29 årskyr, landet	1,891	574 300	576 700	762 900
13 Melk. 16 årskyr, landet	1,746	431 000	453 700	570 300
14 Melk. 53 årskyr, landet	2,553	579 200	503 100	689 000
15 Melk. 70 årskyr, landet	2,934	650 500	570 000	776 300
16 Melk. 42 årskyr, arealsone 1 og 3	2,035	663 000	603 700	784 900
17 Melk. 30 årskyr, arealsone 5A	2,035	470 700	442 000	594 900
18 Melk. 34 årskyr, arealsone 2	1,849	513 600	464 600	621 900
19 Melk. 30 årskyr, arealsone 5B	2,103	451 400	428 900	581 500
20 Melk. 44 årskyr, arealsone 4	2,374	478 500	402 200	565 200
21 Melk. 30 årskyr, arealsone 6 og 7	2,280	503 300	484 400	667 000
22 Korn. 329 dekar korn, Østlandet	0,322	864 100	709 900	860 300
23 Korn. 825 dekar korn, Østlandet	0,730	884 700	711 800	881 000
24 Sau. 158 vinterfôra sauer, arealsone 5A og 5B	1,276	286 600	389 100	470 200
25 Sau. 171 vinterfôra sauer, arealsone 6 og 7	1,400	314 800	410 300	507 400
26 Sau. 86 vinterfôra sauer, landet	1,054	115 500	197 000	248 100
27 Sau. 288 vinterfôra sauer, landet	1,737	419 800	503 500	620 100
28 Ammeku. 28 ammekyr, «grasområder» (5A, 5B, 6, 7)	1,323	406 500	471 900	517 500
29 Ammeku. 33 ammekyr, «kornområder» (1, 3, 4)	1,132	358 700	401 600	435 500
30 Ammeku. 44 ammekyr, landet	1,462	381 600	439 800	496 800

Tabell 48. Endring i vederlag til arbeid og egenkapital inklusive beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget, kroner per årsverk. Framregning inklusive volumframregninger fra regnskapsåret 2022

	Kroner pr årsverk 2022	Endring 2022- 2023	Endring 2023- 2024	Endring 2022- 2024
1 Melk. 32 årskyr, landet	492 700	- 32 500	158 400	125 900
2 Korn. 521 dekar korn, landet	728 100	- 175 500	143 200	- 32 300
3 Sau. 166 vinterfôra sauer, landet	310 000	102 900	86 700	189 600
4 Melkeproduksjon geit. 155 årsgeiter, landet	457 500	3 100	137 900	141 000
5 Svin/korn. 50 avlssvin+379 daa korn, landet	796 300	132 500	- 1 400	131 100
6 Egg/pl.prod. 6295 høner+298 daa k., landet	655 300	24 000	158 700	182 700
7 Potet/korn. 129 daa pot. + 254 daa k., landet	750 400	3 100	114 900	118 000
8 Ammeku. 30 ammekyr, landet	389 400	68 700	48 900	117 600
9 Frukt og bær. 47 dekar frukt og bær, landet	445 100	113 900	65 800	179 700
10 Grønnsaker. 150 daa gr.s.+268 daa k., land.	509 200	- 28 600	76 400	47 800
11 Fjorfekjøtt/pl.prod. 130 100 fjørfesl., landet	936 700	165 500	165 500	331 000

Tabell 49. Endring i vederlag til arbeid og egenkapital inklusive beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget, kroner per årsverk. Framregning inklusive volumframregninger fra regnskapsåret 2022

	Kroner pr årsverk 2022	Endring 2022- 2023	Endring 2023- 2024	Endring 2022- 2024
12 Økologisk melk. 29 årskyr, landet	574 300	2 400	186 200	188 600
13 Melk. 16 årskyr, landet	431 000	22 700	116 600	139 300
14 Melk. 53 årskyr, landet	579 200	- 76 100	185 900	109 800
15 Melk. 70 årskyr, landet	650 500	- 80 500	206 300	125 800
16 Melk. 42 årskyr, arealsone 1 og 3	663 000	- 59 300	181 200	121 900
17 Melk. 30 årskyr, arealsone 5A	470 700	- 28 700	152 900	124 200
18 Melk. 34 årskyr, arealsone 2	513 600	- 49 000	157 300	108 300
19 Melk. 30 årskyr, arealsone 5B	451 400	- 22 500	152 600	130 100
20 Melk. 44 årskyr, arealsone 4	478 500	- 76 300	163 000	86 700
21 Melk. 30 årskyr, arealsone 6 og 7	503 300	- 18 900	182 600	163 700
22 Korn. 329 dekar korn, Østlandet	864 100	- 154 200	150 400	- 3 800
23 Korn. 825 dekar korn, Østlandet	884 700	- 172 900	169 200	- 3 700
24 Sau. 158 vinterfôra sauer, arealsone 5A og 5B	286 600	102 500	81 100	183 600
25 Sau. 171 vinterfôra sauer, arealsone 6 og 7	314 800	95 500	97 100	192 600
26 Sau. 86 vinterfôra sauer, landet	115 500	81 500	51 100	132 600
27 Sau. 288 vinterfôra sauer, landet	419 800	83 700	116 600	200 300
28 Ammeku. 28 a.kyr, «grasområder» (5A,5B,6,7)	406 500	65 400	45 600	111 000
29 Ammeku. 33 ammekyr, «kornområder» (1, 3, 4)	358 700	42 900	33 900	76 800
30 Ammeku. 44 ammekyr, landet	381 600	58 200	57 000	115 200

Utslaget av jordbruksfradraget er ikke regnet inn i resultatene som er presentert ellers i denne utredningen.

9.2 Årsresultat per familieårsverk og vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk

Årets referansebruksberegninger viser, som tidligere år, resultatene for beregnet vederlag til alt arbeid, både brukerfamilien og leid hjelp. Kostnadsposten «leid arbeid» er spesifisert under kostnader, men legges til igjen før utregning av resultatmålet «vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk». Ved vurdering av vederlaget er altså leid arbeid og arbeidsgiveravgift ikke behandlet etter samme prinsipp som i totalkalkylens regnskaper for aktive jordbruksbedrifter, «Utredning 1B/2024», der det skilles mellom leid arbeid og familiens arbeid ved beregning av årsresultatet for familieårsverket.

I tabellene 50 og 51 nedenfor er det gjort en beregning etter tilsvarende prinsipper som i totalkalkylens regnskaper for aktive jordbruksbedrifter. Kostnaden til leid hjelp er da trukket fra i vederlagene og antall årsverk er beregnet med bare brukerfamiliens arbeidstimer. Tabellene viser dermed årsresultatet per familieårsverk for den aktive brukerfamilien og ikke vederlaget for alt arbeid på bruket. Beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget per årsverk er også gjort med de samme familieårsverkstallene, med timer kun for den aktive brukerfamilien.

Til sammenligning er hovedresultatene for årets referansebruksberegninger, men eksklusive volumframregninger fra regnskapsåret 2022 til de to framregningsårene 2023 og 2024, satt opp i tabellene 52 og 53.

Volumutviklingen for referansebrukene er beregnet på grunnlag av driftsgranskingene. Trenden for arbeidsforbruk er beregnet med alle jordbrukets timer på driftsgranskingsbrukene alle år, ikke bare brukerfamiliens timer. En endring i anvendte timetall til å bare omfatte brukerfamiliens arbeidstimer i jordbruket, vil kunne gi utslag på den beregnede volumutviklingen som er brukt i årets ordinære referansebruksberegninger. I sammenligningen nedenfor er derfor volumutviklingen per årsverk ikke lagt til i resultatene for de to framregningsårene 2023 og 2024.

Det vil være nivåforskjeller mellom resultatene i tabell 50 sammenlignet med resultatene i tabell 52 (og tilsvarende mellom tabell 51 og tabell 53) fordi kostnadene til leid hjelp vil være forskjellig fra lønnsevnen til brukerfamilien. Referansebruk med høyere lønnsevne per time enn timelønnen for innleid arbeid, vil få høyere nivåer i tabellene 50 og 51. I og med at jordbruksfradraget er dividert ut på alle utførte årsverk i tabellene 52 og 53, men bare ut på årsverk utført av brukerfamilien i tabellene 50 og 51, vil nivået løftes i de to sistnevnte tabellene.

Tabell 50. Årsresultat inklusive beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget, kroner per familieårsverk¹. Framregning eksklusive volumframregninger fra regnskapsåret 2022

	Årsverk ¹	2022	2023	2024
1 Melk. 32 årskyr, landet	1,680	506 000	451 900	631 200
2 Korn. 521 dekar korn, landet	0,444	757 900	527 700	643 900
3 Sau. 166 vinterfôra sauer, landet	1,113	293 000	387 700	462 500
4 Melkeproduksjon geit. 155 årsgeiter, landet	1,231	492 300	457 800	611 800
5 Svin/korn. 50 avlssvin + 379 dekar korn, landet	1,230	919 500	1 022 100	947 300
6 Egg/planteprod. 6295 høner + 298 dekar korn, landet	1,061	735 500	720 400	882 900
7 Potet/korn. 129 dekar poteter + 254 daa korn, landet	1,028	895 800	851 700	968 400
8 Ammeku. 30 ammekyr, landet	1,043	381 900	438 400	467 900
9 Frukt og bær. 47 dekar frukt og bær, landet	1,015	519 300	659 700	722 000
10 Grønnsaker. 150 daa grønnsaker + 268 daa korn, landet	1,195	759 000	617 100	755 700
11 Fjorfekjøtt/planteprodukter. 130 100 fjørfeslakt, landet	0,749	1 099 900	1 257 100	1 411 100

1) Antall årsverk er beregnet med bare brukerfamiliens arbeidstimer i jordbruket

Tabell 51. Årsresultat inklusive beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget, kroner per familieårsverk¹. Framregning eksklusive volumframregninger fra regnskapsåret 2022

	Årsverk ¹	2022	2023	2024
12 Økologisk melk. 29 årskyr, landet	1,331	626 900	611 400	846 700
13 Melk. 16 årskyr, landet	1,421	435 500	452 600	578 900
14 Melk. 53 årskyr, landet	1,939	616 400	499 800	718 700
15 Melk. 70 årskyr, landet	2,139	716 500	586 500	838 500
16 Melk. 42 årskyr, arealsone 1 og 3	1,366	748 900	636 800	870 500
17 Melk. 30 årskyr, arealsone 5A	1,657	477 800	430 800	599 800
18 Melk. 34 årskyr, arealsone 2	1,481	524 900	450 400	625 600
19 Melk. 30 årskyr, arealsone 5B	1,695	453 700	414 100	584 600
20 Melk. 44 årskyr, arealsone 4	1,945	487 100	382 400	562 400
21 Melk. 30 årskyr, arealsone 6 og 7	1,778	528 300	490 800	703 500
22 Korn. 329 dekar korn, Østlandet	0,308	886 900	687 600	801 200
23 Korn. 825 dekar korn, Østlandet	0,624	962 900	710 800	851 300
24 Sau. 158 vinterfôra sauer, arealsone 5A og 5B	1,092	263 900	360 500	431 100
25 Sau. 171 vinterfôra sauer, arealsone 6 og 7	1,246	307 500	391 600	476 600
26 Sau. 86 vinterfôra sauer, landet	0,939	81 700	164 400	212 600
27 Sau. 288 vinterfôra sauer, landet	1,463	419 200	484 200	587 200
28 Ammeku. 28 ammekyr, «grasområder» (5A, 5B, 6, 7)	1,119	400 200	451 100	475 300
29 Ammeku. 33 ammekyr, «kornområder» (1, 3, 4)	0,907	347 300	375 200	388 800
30 Ammeku. 44 ammekyr, landet	1,190	377 500	422 200	462 200

1) Antall årsverk er beregnet med bare brukerfamiliens arbeidstimer i jordbruket

Tabell 52. Vederlag til arbeid og egenkapital inklusive beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget, kroner per årsverk¹. Framregning eksklusive volumframregninger fra regnskapsåret 2022 til de to framregningsårene 2023 og 2024

	Årsverk	2022	2023	2024
1 Melk. 32 årskyr, landet	2,120	492 700	454 400	601 500
2 Korn. 521 dekar korn, landet	0,491	728 100	521 600	629 100
3 Sau. 166 vinterfôra sauer, landet	1,286	310 000	394 700	462 600
4 Melkeproduksjon geit. 155 årsgeiter, landet	1,761	457 500	439 000	552 900
5 Svin/korn. 50 avlssvin + 379 dekar korn, landet	1,638	796 300	878 700	828 300
6 Egg/planteprod. 6295 høner + 298 dekar korn, landet	1,448	655 300	650 100	775 500
7 Potet/korn. 129 dekar poteter + 254 daa korn, landet	1,457	750 400	725 200	814 100
8 Ammeku. 30 ammekyr, landet	1,253	389 400	440 000	468 500
9 Frukt og bær. 47 dekar frukt og bær, landet	1,749	445 100	533 800	577 800
10 Grønnsaker. 150 daa grønnsaker + 268 daa korn, landet	3,210	509 200	467 700	531 800
11 Fjørfe kjøtt/planteprodukter. 130 100 fjørfe slakt, landet	1,006	936 700	1 059 500	1 180 700

1) Antall årsverk er beregnet med referansebrukets totale arbeidstimer i jordbruket (brakerfamilien pluss leid hjelp)

Tabell 53. Vederlag til arbeid og egenkapital inklusive beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget, kroner per årsverk¹. Framregning eksklusive volumframregninger fra regnskapsåret 2022 til de to framregningsårene 2023 og 2024

	Årsverk	2022	2023	2024
12 Økologisk melk. 29 årskyr, landet	1,891	574 300	570 000	742 900
13 Melk. 16 årskyr, landet	1,746	431 000	448 800	555 700
14 Melk. 53 årskyr, landet	2,553	579 200	496 200	668 500
15 Melk. 70 årskyr, landet	2,934	650 500	562 200	753 000
16 Melk. 42 årskyr, arealsone 1 og 3	2,035	663 000	595 800	761 500
17 Melk. 30 årskyr, arealsone 5A	2,035	470 700	436 500	578 600
18 Melk. 34 årskyr, arealsone 2	1,849	513 600	458 600	604 100
19 Melk. 30 årskyr, arealsone 5B	2,103	451 400	423 700	565 900
20 Melk. 44 årskyr, arealsone 4	2,374	478 500	396 600	548 500
21 Melk. 30 årskyr, arealsone 6 og 7	2,280	503 300	478 500	649 400
22 Korn. 329 dekar korn, Østlandet	0,322	864 100	674 400	783 800
23 Korn. 825 dekar korn, Østlandet	0,730	884 700	672 300	795 900
24 Sau. 158 vinterfôra sauer, arealsone 5A og 5B	1,276	286 600	372 300	436 100
25 Sau. 171 vinterfôra sauer, arealsone 6 og 7	1,400	314 800	391 700	469 700
26 Sau. 86 vinterfôra sauer, landet	1,054	115 500	191 300	236 600
27 Sau. 288 vinterfôra sauer, landet	1,737	419 800	477 900	568 300
28 Ammeku. 28 ammekyr, «grasområder» (5A, 5B, 6, 7)	1,323	406 500	452 900	477 100
29 Ammeku. 33 ammekyr, «kornområder» (1, 3, 4)	1,132	358 700	385 100	400 400
30 Ammeku. 44 ammekyr, landet	1,462	381 600	421 700	458 400

1) Antall årsverk er beregnet med referansebrukets totale arbeidstimer i jordbruket (brakerfamilien pluss leid hjelp)

9.3 Sammenligning av resultatene i referansebruks-systemet med resultatene fra totalkalkylens regnskaper for aktive jordbruksbedrifter

I dette kapitlet er det foretatt en sammenligning av resultatene i referansebruksberegningene for regnskapsåret 2022, med resultatene fra totalkalkylens regnskaper for aktive jordbruksbedrifter (i resten av dette kapitlet bare kalt totalkalkylen). For referansebrukene er det i år brukt resultatene i tabell 50 i kapittel 9.2 ved sammenligningen og ikke resultatene fra årets ordinære referansebruksberegninger, som har blitt brukt i tilsvarende sammenligning tidligere år.

Resultatene fra referansebrukene er beregninger utført på bruksnivå på grunnlag av bruk over et visst økonomisk driftsomfang, mens totalkalkylen er et regnskap for aktive jordbruksbedrifter med aggregerte tall for hele det norske jordbruket fordelt ut på antall årsverk utført av brukerfamilien. På en del områder vil det derfor være ulike beregningsprinsipper som er lagt til grunn i de to systemene. Totalkalkylen vil i større grad fange opp strukturelle endringer i jordbruket og utvalget av referansebruk er ikke representativt for totaljordbruket.

Til sammenligningen har en beregnet et grovt gjennomsnitt av årsresultatene på referansebrukene for regnskapsåret 2022 fra tabell 50. Dette er gjort ved å ta årsresultatet fra de første 11 referansebrukene og vekte dem med nasjonale årsverkstall beregnet etter fordelingen av arbeidsforbruket fra landbrukstillingen i 2020. Veid årsresultat for referansebrukene blir da 469 700 kroner per familieårsverk. Dette veide årsresultatet er sammenlignet med årsresultatet i totalkalkylens regnskaper for aktive jordbruksbedrifter på 406 600 kroner per familieårsverk. Sammenligningen viser at inntektsnivået er ca. 63 100 kroner per familieårsverk høyere i referansebruksberegningene.

Det er i år ikke gjort noen sammenligning mellom utviklingen i beregnet årsresultat på referansebrukene i framregningsårene og utviklingen i totalkalkylen. Årsaken er at det ikke er regnet inn volumutvikling til framregningsårene for årsresultatene i tabell 50, jf. kapittel 9.2.

Noen forskjeller mellom de to beregningssystemene som kan bidra til å forklare litt nærmere ulikt nivå på delposter, er:

- Alle jordbrukets produksjoner inngår i totalkalkylen, men en del av disse inngår ikke i referansebrukene. Dette er blant annet veksthusproduksjoner (blomster, tomat, agurk m.m.), birøkt og grovfôr for salg.
- Totalkalkylen har med poster som ikke inngår i referansebrukene. Tidligpensjonsordning er en slik post som bidrar til et høyere nivå i totalkalkylen med til sammen omtrent 2 100 kroner per familieårsverk i 2022.
- Beregningssystemene har forskjellig prinsipp for føring av tilskudd. I referansebruksberegningene regnes tilskuddene fram med vedtatte satser, mens i totalkalkylen er det bevilgningene for overførbare poster (direkte tilskudd) som regnes inn for budsjettåret 2024.
- Referansebrukene bygger på driftsgranskingene. Driftsgranskingene har et krav til standard omsetning på 150 000 kroner for deltakerbruk. De små brukene er derfor ikke representert i referansebruksmaterialet. Alle bruk inngår i totalkalkylen.

9.4 Økologisk melkeproduksjon

Det er 16 Debio-godkjente melkeproduksjonsbruk som inngår i årets referansebruk nr. 12 med økologisk melk og storfeslakt. Presentasjonen i tabell 54 nedenfor omfatter kun regnskapsåret 2022 (basisåret).

Årets driftsgranskingsbruk med økologisk melkeproduksjon ligger i de tidligere fylkene Akershus, Hedmark, Vestfold, Telemark, Rogaland, Hordaland, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag og Nordland.

Referansebruk nr. 12 har 28,7 årskyr, 36,9 andre storfe og bare et lite innslag av andre husdyr. Jordbruksarealet i alt er på 488 dekar, herav 429 dekar eng/beite og 52 dekar korn/erter/oljefrø. Referansebruket leverer ca. 184 300 liter melk og 5 360 kg storfekjøtt. Tilsvarende for referansebruk nr. 1 er ca. 231 600 liter melk og 9 750 kg storfekjøtt. Oppnådd melkepris (uten tilskudd) på referansebruk nr. 12 er 7,01 kroner per liter, som er 67 øre høyere enn for eksempel på referansebruk nr. 1. For ku- og storfekjøtt er oppnådd pris (uten tilskudd) henholdsvis 2,00 kroner høyere og 54 øre lavere per kg enn på referansebruk nr. 1.

I tabell 54 nedenfor vises det økonomiske resultatet for gruppen av driftsgranskingsbruk med økologisk melkeproduksjon, referansebruk nr. 12, i regnskapsåret 2022 og de tilsvarende resultatene for referansebruk nr. 1. Av tabellen går det fram at de ulike inntekts- og kostnadspostene er noe forskjellig mellom de to gruppene av bruk. Pristilskuddene utgjøres i hovedsak av distriktstilskudd melk, distriktstilskudd storfekjøtt og kvalitetstilskudd storfekjøtt. Den relativt store forskjellen mellom de to referansebrukene skyldes både levert mengde og geografisk plassering av enkeltbrukene som inngår. Arbeidsforbruket på de økologiske melkeproduksjonsbrukene er i gjennomsnitt 3489 timer mens det er 3912 timer på referansebruk nr. 1 som i årets beregninger har 32,4 årskyr (og til sammenligning 3754 timer på referansebruk nr. 17 med 30,1 årskyr, 3880 timer på referansebruk nr. 19 med 30,4 årskyr og 4207 timer på referansebruk nr. 21 med 29,8 årskyr).

Tabell 54. Resultatregning for 16 driftsgranskingsbruk med økologisk melkeproduksjon og referansebruk nr. 1, regnskapsåret 2022. Kroner

	Økologisk melkeproduksjon	Referansebruk nr. 1
Antall årskyr	28,7	32,4
Omsatt melk, liter per årsku	6 423	7 149
Melkepris (uten tilskudd), kroner per liter	7,01	6,34
Jordbruksareal i alt, dekar	488	495
Sum inntekter før tilskudd	1 901 100	2 316 300
Pristilskudd	73 800	186 800
Produksjonsuavhengige tilskudd	985 600	892 900
+ Tilskudd i alt	1 059 500	1 079 700
= Inntekter i alt	2 960 600	3 396 000
Variable kostnader	809 100	1 100 900
Faste kostnader	949 700	1 026 600
Avskrivninger	350 600	372 700
- Kostnader i alt	2 109 500	2 500 200
= Driftsoverskudd	851 100	895 800
+ Leid arbeid	251 800	194 700
- Jordbrukets andel av gjeldsrenter	81 800	107 800
- Jordbrukets andel av kår	5 200	6 300
= Vederlag til arb. og egenkapital	1 015 900	976 300
/ Antall årsverk	1,891	2,120
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	537 200	460 500